

Univerzita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Barbara Buchtová

Obraz Valencie v díle Vincenta Blasca Ibáñeze

The view of Valencia in the works of Vicente Blasco Ibanez

Praha 2013

vedoucí bakalářské práce: prof. PhDr. Josef Opatrný, Dr. CSc.

Poděkování

Srdečně děkuji za velmi vstřícný přístup, odbornou pomoc a rady při realizaci této práce svému vedoucímu práce prof. PhDr. Josefu Opatrnému, Dr. CSc. Dále bych ráda poděkovala centru Casa Museo Blasco Ibáñez pod záštitou radnice města Valencie, asociaci Asociación Vicente Blasco Ibáñez za možnost účasti na kurzu „La obra literaria de Blasco Ibáñez“, Fernandu Millánu Sanchézovi za poskytnutí cenných informací a literatury, Robertu Cifre za věcné připomínky, Belén Villanueva za ochotu a poskytnutí množství literatury, Franciscu Burgosi za poskytnutí studijních materiálů a historických podkladů a všem zúčastněným na korekturách této práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 21.5.2013

Barbara Buchtová

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá zachycením historického a společenského prostředí španělské Valencie na přelomu XIX. a XX. století v díle Vicenta Blasca Ibáñeze. Práce je rozčleněna do šesti částí. Po úvodním slovu je nastíněn význam města Valencie v průběhu dějin (zejména v oblasti politické, ekonomické, sociologické a kulturní). Samostatná část je věnována přelomu XIX. a XX. století, tedy době, ve které Vicente Blasco Ibáñez žil a tvořil a kterou zachytil ve svých regionálních valencijských románech. V další části se práce zaměřuje na osobnost Vicenta Blasca Ibáñeze, nastiňuje nejdůležitější etapy jeho života a seznamuje čtenáře s jeho základními idejemi a postoji. Další kapitoly se věnují dílům Vicenta Blasca Ibáñeze zasazeným do valencijského prostředí, napsaným v letech 1894–1902. Důraz je kladen zejména na dobu, prostředí, společnost, folklór, smýšlení a intence autora. Zkoumaná tematika je shrnuta v závěru. Práci zakončuje resumé v českém a španělském jazyce. Práce obsahuje přílohu věnovanou celkové bibliografii Vicenta Blasca Ibáñeze a přílohu obrazovou.

Klíčová slova:

Valencie, Vicente Blasco Ibáñez, literatura, XIX. století, společnost, kultura, tradice, Arroz y tartana, Flor de Mayo, La Barraca, Entre naranjos, Cañas y barro.

Abstract

The main objective of the thesis is to describe socio-historical background of Valencia at the turn of the 19th century in the works of writer Vicente Blasco Ibáñez. The thesis is divided into six parts. First part describes Valencia city during the history and especially at the turn of the 19th century - during the lifetime of Blasco Ibáñez, as it is featured in his novelas. Second part is dedicated to the writer himself, depicting the most important events in his life and presenting his thoughts and ideas. Following parts analyzes the Valencian works of Vicente Blasco Ibáñez written between years 1894-1902. The focus is on the Valencia's socio-historical background including the Blasco Ibáñez's thoughts and intentions. The thesis is ended with picture section and complete list of Vicente Blasco Ibáñez bachelos bibliography.

Key words:

Valencia, Vicente Blasco Ibáñez, literature, XX. century, society, culture, tradicion, Arroz y tartana, Flor de Mayo, La Barraca, Entre naranjos, Cañas y barro.

Obsah

1.	Úvod	7
2.	Význam Valencie v průběhu dějin.....	8
2.1	Nástin dějin Valencie od jejího založení po XIX. století	8
2.2	Španělsko a Valencie na přelomu 19. a 20. století	12
2.3	Valencie ve XX. století a v současnosti.....	14
3.	Osobnost Vicenta Blasca Ibáñeze.....	17
3.1	Život a dílo Vicenta Blasca Ibáñeze	17
3.2.	Aspekty literární tvorby Vicenta Blasca Ibáñeze	25
4.	Valencie v dílech Vicenta Blasca Ibáñeze.....	27
4.1	Okolnosti vzniku románů s regionální valencijskou tematikou a jejich obecná charakteristika	27
4.2	Doba.....	32
4.3	Prostředí.....	33
4.3.1	Valencie, hlavní město kraje.....	34
4.3.2	Pobřežní oblast Valencie	36
4.3.3	Úrodný kraj Huerty	37
4.3.4	Údolí podél toku řeky Júcar.....	38
4.3.5	Oblast jezera Albufera	39
4.4	Společnost.....	41
4.4.1	Společenská hierarchie	41
4.4.2	Problémy společnosti	48
4.4.3	Zvyky a svátky.....	51
4.5	Smýšlení a intence autora	56
5.	Závěr.....	58
	Resumé	60
	Resumen	62
	Seznam použité literatury	64
	Primární literatura:	64
	Sekundární literatura:.....	64
	Elektronické zdroje:.....	66
	Přílohy.....	67
1.	Seznam děl Vicenta Blasca Ibáñeze	67
1.1	Celkový seznam děl Vicenta Blasca Ibáñeze	67
1.2	Česká vydání děl Vicenta Blasca Ibáñeze	69
2.	Obrazová příloha.....	71

1. Úvod

Tato práce pojednává o španělském spisovateli Vincentu Blascu Ibáñezovi a jeho rodném kraji, Valencii, kterou zakomponoval do série románů sepsaných v letech 1894 až 1902. Konkrétně se zaměřuje na romány *Arroz y Tartana* (Marná chlouba), *Flor de Mayo* (Květ Májový), *La barraca* (Chalupa), *Entre naranjos* (Mezi pomerančovníky) a *Cañas y barro* (Rákos a bláto).

Práce zkoumá zejména historickou dobu románů, tedy druhou polovinu XIX. století, prostředí valencijského kraje, dobovou společnost, místní folklór a v neposlední řadě i smýšlení autora.

Zmíněné téma jsem si zvolila v návaznosti na odjezd do Valencie, kde jsem měla možnost pobývat během studijního pobytu v rámci programu Erasmus. Některé z románů Vincenta Blasca Ibáñeze jsem přečetla již v dřívější době a chtěla jsem se o jejich autorovi a prostředí, které v románech popisuje, dozvědět více. Během studijního pobytu jsem měla možnost navštěvovat instituci Casa-Museo Blasco Ibáñez a kurzy pod vedením Fernadna Milána Sanchéze věnované literárnímu dílu Blasca Ibáñeze pořádané pod záštitou této instituce. Naskytla se mi tak výjimečná příležitost přístupu k množství pramenů a informací potřebných k vypracování této práce. Zároveň jsem měla možnost se seznámit s několika odborníky věnujícím se dané problematice.

Přestože je Vincente Blasco Ibáñez jedním z předních představitelů španělského realismu, je autorem často opomíjeným jak v samotném Španělsku, tak i v dalších evropských státech. Do českého jazyka bylo přeloženo několik jeho děl (především z pozdějších období autorovy tvorby). V roce 1953 vydal Prof. PhDr. Oldřich Bělič, DrSc. práci věnující se Blascovým názorům na společnost, jeho umělecké metodě a jeho postavení vůči generaci 98. Tím však tento výčet končí. Cílem této práce je tedy především seznámení čtenáře s postavou Vincenta Blasca Ibáñeze a jeho ranou literární tvorbou, považovanou za nejkvalitnější.

V této práci se budeme snažit zaměřit zejména na historické pozadí autorových románů z valencijské série. Zajímat nás bude reálnost historického kontextu románů, jejich autentičnost a autorova znalost prostředí.

2. Význam Valencie v průběhu dějin

Valencie, ležící na jihovýchodním pobřeží Španělska, je městem mnoha tváří. V ulicích však stále můžeme cítit jeho bohatou historii sahající hluboko do minulosti. Co se na zemi, po které se dnes prochází zástupy turistů a která se často zachvívá pod silou bujarých slavností, kdysi odehrávalo? Jaké byly dějiny tohoto města se pokusíme alespoň nastínit v následující kapitole. Historii města Valencie a jeho okolí nejdříve stručně popíšeme na pozadí dějin Španělska a v další části se zaměříme na dobu přelomu XIX. a XX. století, období, ve kterém žil a tvořil Vicente Blasco Ibáñez, objekt našeho zájmu. Na konci kapitoly pak krátce zmíníme nejdůležitější události Valencie během XX. století a současnosti tak, aby byl historický přehled kompletní.

2.1 Nástin dějin Valencie od jejího založení po XIX. století

Město Valencie je římského původu. Historie tohoto města započala roku 138 př. n. l., kdy po osídlení oblasti Řeky a Kartaginci a skončení druhé Punske války, Římané založili město *Valentia*. Manuel Sanchis Guarner uvádí, že Valencie se v té době nenacházela na žádné významné stezce ani neměla přístav (důležitějšími osadami v tomto období byly *Sagunto*, *Dénia*, *Xátiva* a *Elx*). Římané si však již tehdy uvědomovali agrárně-ekonomický potenciál této oblasti.¹ Místo, kde byly položeny základy města, se nacházelo na ostrově mezi rameny řeky *Tyris*. Římští osadníci započali výstavbu zavlažovacích kanálů, které odváděly vodu z této řeky do okolí města. Oblast byla silně romanizována a město *Valentia* postupně nabývalo na významu. Rozvoj však ustal s úpadkem Římské říše a roku 584 n. l. byla oblast definitivně dobytá Vizigóty. V období vizigótské říše se však město rozvíjelo jen pomalu.

Kolem roku 718 si Valencii téměř bez odporu zdejších obyvatel podmanili Maurové ze severní Afriky. Maurové se ujali obnovy plodné oblasti. Vylepšili zavlažovací systém vybudovaný Římany stavbou čerpadel, odvodňovacích kanálů a mlýnů a zaváděli nové plodiny jako rýži, pomeranče a cukrovou třtinu. Roku 778 bylo město zničeno dobýváním emíra z Kordóby Abd al-Rahmanem I. Jeho syn Abd Alláh al-Barasí jej však později znovu obnovil. Během Kordóbského Kalifátu dosahovalo zemědělství oblasti mohutného rozvoje. Město zažívalo ekonomický růst a rychle vzkvétalo. Během XI. století byla Valencie místem s nejvíce obyvateli ve východním Al-Andalusu. V tomto období má zřejmě kořeny i proslulý

¹ Sanchis Guarner, Manuel. *La ciudad de Valencia: Síntesis de Historia y de Geografía urbana*. Trad. en castellano Roc Filella Escolá. Barcelona: Irta, 2007, 2. edición. s. 16.

Tribunal de las Aguas de Valencia rozsuzující spory zemědělců, o kterém se zmíníme ještě na jiném místě této práce. Po smrti Almanzora a pádu Kordóbského Kalifátu se Valencie stala hlavním městem taifského nezávislého království zvaného Balansiya. Islámská Valencie se nejvíce rozšířila za vlády Abd al-Azize. Ten během XI. století nechal kolem města vystavět hradby, které později pomáhaly Valencii chránit před dobýváním Rodriga Díaze z Vívaru, slavného hrdiny známého spíše pod jménem *El Cid* a oslavovaného v několika španělských textech. Roku 1094 se Cidovi na několik let podařilo si město podmanit. V roce 1102 se však Valencie opět ocitla pod maurskou nadvládou, nejprve Almorávidů a později Almohadů.

K definitivní reconquistě křesťany došlo roku 1238, kdy Valencii po pěti měsících obléhání dobyl Jaime I. Aragonský. Místní vládce Abú Zakariyyá se nedočkal pomoci žádného spřízněného vojska, 22. září kapituloval a 9. října 1238 Jaime I. vítězně vstoupil do města. Kulturně a jazykově se Království valencijské přičlenilo ke Katalánsku, politicky pod Aragonské království. Křesťanský král zavedl nové zákony, takzvané *Fueros de Valencia*. Muslimové byli vyhnáni z opevněného centra města, ale nadále byli respektováni a podíleli se na veřejném životě. Dle Sanchise Guarnera byla Valencie ještě po celé XIV. století městem muslimským.² Pomalu však nabývala nové, křesťanské podoby. Mešity se přestavovaly na kostely a byla budována katedrála. Formovalo se měšťanstvo i šlechta a začínal se objevovat rozdíl v přístupu k bohatství těchto dvou skupin a v této souvislosti docházelo i ke sporům mezi nimi. Pro měšťany byl zdrojem bohatství obchod, zatímco pro šlechtu a duchovenstvo, usilující o vlastnictví půdy, to bylo její obdělávání a chov dobytka.³ Vyostřovaly se také vztahy mezi křesťany, Maury a Židy. Roku 1391 byla Židovská čtvrť Valencie napadena davem a židovská populace ve městě téměř zanikla. Církev bohatla a posilovala svůj vliv. Během XIV. století Valencie utrpěla několik ran, které zapříčinily pokles populace: morovou epidemii a několik válečných sporů. Křesťanští obyvatelé města na svou obranu před útočníky, především z Kastilie, vztyčili nové hradby.

Během XV. století, tzv. *Siglo de Oro Valenciano*, se město rychle rozvíjelo a stoupal počet obyvatel. Zemědělství, řemeslná činnost (zejména zpracování hedvábí, kterým byla Valencie v této době proslulá) a obchod zaznamenávaly nevídaný růst a během vlády aragonského krále Alfonse V., zvaného Štědrého, se Valencie stala jedním z nejvíce prosperujících měst Evropy. Rozmach probíhal zejména v oblasti obchodu. Obchodní aktivita Valencie dosahovala výrazně vyšší úrovně než jiné oblasti, včetně Barcelony, a zřejmě se zde

² Ibid. s. 122.

³ Viz Ubieta Arteta, A., Regál Campistol, J., Jover Zamora J. M., et al. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 104.

institucí *La Taula de Canvis i Dipòsits* začaly vydávat první směnky v západní Evropě.⁴ Rozkvět zažívala i kultura. V literatuře vynikali Joanot Martorell, Ausias March, Joan Roís de Corella a Isabell de Villena a ve filozofii Joan Louis Vives. V této době byla vystavěna většina důležitých budov jako *La Lonja de la Seda*, věž katedrály *El Miquelete* a hradební brána *Torres de Serranos*. Roku 1500 byla papežem Alexandrem VI. Borgiou založena valencijská univerzita. Španělské království v tomto období patřilo mezi nejsilnější mocnosti západního světa. Politika a hospodaření země během dobývání Nového světa však postupně způsobilý její zadlužení a úpadek a Valencie se dostala do podřadné pozice. Ve společnosti se stále více vyostřovaly vztahy. Zvyšování cen a úpadek obchodu vedl v letech 1519 až 1522 sdružení valencijských cechů (*Germanías*) do vzpoury a bojů proti šlechtě. Mezi lety 1492 a 1609 byly z království v rámci náboženského sjednocování Španělska vyháněny menšiny, což značně oslabilo celou zem. Tento proces přispěl i k úpadku valencijského regionu a zbankrotování zdejší *La Taula de Canvis i Dipòsits* na počátku XVII. století.

V XVIII. století nastal největší rozmach španělské říše v koloniální Americe. Po smrti Karla II., během Války o španělské dědictví mezi Bourbony a Habsburky, se Valencie postavila na stranu Habsburků. V tomto období docházelo ke střetům mezi rolníky a šlechtou. V bitvě u Almansy 25. dubna roku 1707 byly poraženy oddíly Filipa z Anjou vojskem arcivévody Karla Habsburského. Bourboni a jejich protivníci se však střetli v řadě dalších bitev a nepřátelé Valencie nakonec zvítězili. Docházelo k represím, upevňování centralistické vlády a ztrátě privilegia kulturní a politické autonomie Valencie, byly nastoleny dekrety *Nueva planta*.

Na počátku XIX. století vycházely najevo změny poměrů ve společnosti. Buržoazie se domáhala uznání a politických práv a pracující vrstvy se dožadovali prosazení sociálních nároků. Projevovaly se revoluční nálady inspirované mimo jiné i Velkou francouzskou revolucí. Zároveň se však obyvatelé Valencie vyjadřovali proti Godoyovi a jeho profrancouzské politice. Složitá situace v zemi vyvrcholila roku 1808 vypuknutím Války za nezávislost Španělska. Od 28. června 1808 se Valencie bránila útoku napoleonských vojsk a poměrně dlouhou dobu se jí dařilo soustavnému tlaku vzdorovat. Generálu Moneymu, vyslanému Napoleonem, se nepodařilo město podrobit a s armádou 8 000 mužů zůstal za hradbami. O této hrdinské obraně pojednává slavná píseň:

„Chtěl Money Valencii
s rychlostí dobýt

„Quiso a Valencia Money
conquistar con diligencia

⁴ Sanchis Guarner, Manuel. *La ciudad de Valencia: Síntesis de Historia y de Geografía urbana*. Trad. en castellano Roc Filella Escolá. Barcelona: Irta, 2007, 2. edición. s. 223.

*zůstal však Francouz
za hradbami Valencie“*

*pero el francés se quedó
a la luna de Valencia.“⁵*

Po několika obléháních však Valencie kapitulovala, roku 1812 se města zmocnil generál Suchet. Valencie se na krátkou dobu stala sídlem královského dvora. Zatímco vesničané z okolí Valencie byli silně proti novému vládci, městská elita začala přebírat francouzské prvky. Ferdinand VII. roku 1814 ve Valencii zrušil platnost cádizské ústavy. Napoleon Ferdinanda uznal španělským králem a na trůn se tak opět vrací Bourboni. S nástupem Ferdinanda VII. na španělský trůn a nastolením absolutismu v zemi se rozplynuly vyhlídky přívrženců demokracie.

Po roce 1820 propukala po celém Španělsku revoluční povstání a byla obnovena ústava z roku 1812. Nastalo tzv. *Trienio liberal*, tříleté liberální období. Liberálové se rozdělili na *doceañistas* (umírněné) a *exaltados* (radikální). Do země byla za účelem přispění k restituci monarchie vyslána francouzská armáda. Španělsko bylo v tomto období zasaženo ekonomickou krizí a ocitalo se ve složité sociálně politické situaci. Společnost se dělila na dva tábory: konzervativní (šlechta, církve a velkostatkáři) a liberální (střední vrstvy společnosti v čele s intelektuály vyznávající především demokratické ideje). Od roku 1833, kdy se po smrti Ferdinanda VII. ujala vlády Marie Kristina, jako regentka Ferdinandovy dcery Isabely II, docházelo k rozporům mezi Karlisty, vyžadujícími vládu Ferdinandova bratra Karla, a liberály, podporujícími vládu Isabely II. Za vlády této panovnice bylo ve Valencii zavedeno plynové osvětlení a vystavěn vodovod.

I přes skutečnost, že průmyslový vývoj Španělska v porovnání s ostatními státy západní Evropy zaostával, hospodářství země v polovině XIX. století zaznamenalo růst díky rozšiřování železnice. Probíhal proces kapitalistické produkce a španělská populace stoupala. Valencie se rozrůstala a roku 1865 byly strženy hradby, aby se město mohlo rozšířit. Měnila se i společnost. Od poloviny XIX. století se zejména v Katalánsku, Valencii a Andalusii, projevovaly revoluční tendence. V Barceloně propukla první generální stávka dělníků a ve Valencii vzniklo první španělské výrobní družstvo *La Proletaria*. V mimoměstských oblastech se posilovala role latifundií, jejichž vlastníci měli v podstatě neomezenou moc a kontrolní systém kasikismus.

V kultuře se pomalu prosazoval romantismus. Valencie na počátku XIX. století upřednostnila osobitou formu historického romantismu, který přejímal francouzské vlivy,

⁵ Ibid, s. 273.

a jehož koncepce „...přesně zapadaly do duchovního neklidu země, která se připravovala na svou *renaixença*, tedy obrození a další rozvoj katalánského jazyka a domácí kultury“⁶, které nastalo v druhé polovině XIX. století.

2.2 Španělsko a Valencie na přelomu 19. a 20. století

Ve Španělsku od 2. poloviny XIX. století docházelo k řadě transformací, politických převratů a ke změnám ve společenských poměrech.

Nespokojenost španělských středních vrstev se stávajícími pořádky, feudálním zřízením, centralismem a dlouhým mocenským monopolem neměnicích se elit byla patrná již v počátcích XIX. století. Střední vrstvy a buržoazie získávaly stále větší vliv. V porovnání s jinými evropskými státy však byly obě skupiny ve Španělsku slabé a proletariát v podstatě neexistoval.⁷ Přesto v září roku 1868 došlo k zásadním společenským změnám. V tomto roce se k buržoazii stojící proti absolutní vládě přidaly i vrstvy nižší. Generálem Primem podepsaný Pakt z Ostende spojoval strany progresistů a demokratů, ke kterým se nyní připojili i liberálové. Tyto události vedly ke společenským a politickým změnám, které vyústily v propuknutí velké revoluce *La Gloriosa*. Nastalo revoluční šestiletí vyznačující se demokratickými idejemi. Ve Valencii byla revoluce roku 1868 očekávána a vítána. Pro střední vrstvy znamenala získání svobod a rozšíření volebního práva, pro dělnictvo prosazení reforem a vidinu změny jejich životní situace. Roku 1869 však byl revoluční ráz ve Valencii oslaben během několikadenního odstřelování města armádou vlády, která se v podstatě zrodila z revoluce.⁸ Během revolučního šestiletí se prosadila prorepublikánská skupina revolucionářů pod vedením guvernéra Valencie Francisca Pi y Margalla podporována významnou částí španělské inteligence a roku 1873 byla vyhlášena první španělská republika. Trvala však jen několik měsíců a již v následujícím roce se zhroutila. Republikánská strana byla politicky nejednotná a nedokázala efektivně prosazovat své cíle. Její snahu o zavedení nové ústavy navíc komplikovala povstání kantonů na jihovýchodě poloostrova (roku 1873 povstal Valencijský kanton zřízený k obraně města) a probíhající karlistická válka.

Pod vládou Alfonse XII, syna Isabely, byla od roku 1874 opět nastolena monarchie a nastalo období druhé restaurace Bourbonů trvající až do roku 1931. Situace v obnovené monarchii však byla komplikovaná. Ve společnosti nadále přetrvávaly myšlenky revoluce

⁶ Ubieto Arteta, A., Regál Campistol, J., Jover Zamora J. M., et al. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 425.

⁷ Ibid. s. 444.

⁸ Viz Millán Sánchez, Fernando. *Valencia 1868-1936: De la revolución liberal a la revolución republicana*. Valencia: Gráficas Mari Montañana, 2013. s. 30.

a republikánské názory. Jedním z největších problémů v období restaurace monarchie byla situace v zemědělství spojená s velkostatkářským vlastnictvím půdy. Španělští rolníci při obdělávání půdy málo používali zemědělskou techniku. Za půdu k obdělávání platili jejím vlastníkům vysoké nájemné, často na nich byli závislí a žili v bídě. Mezi nespokojeným venkovským obyvatelstvem tak postupně propukaly vzpoury. Aristokracie si uvědomovala počínající pokles svého postavení ve společnosti. Stále ji však podporovala církev. I ta v tomto období ale postupně ztrácela vliv. V revolučním hnutí se objevil také anarchistický proud, zastávající rozdílné názory na některé problémy, než ostatní revoluční skupiny. Složky španělského revolučního hnutí tak nebyly jednotné, což zpomalovalo jeho vývoj.

Během druhé bourbonské restaurace vstoupil do dění ve Valencii i Vicente Blasco Ibáñez. Přesto že byl v té době velmi mladý, byl již známý jako autor fejetonů s radikálním republikánským postojem. Ten se ve větším rozsahu veřejně projevil již roku 1890, kdy Blasco za pomoci své politické revue *La Bandera Federal* zorganizoval manifestaci proti Cánovasi del Castillo. Blasco Ibáñez byl svědkem ideologického dělení uvnitř valencijské republikánské strany na progresivní proud, zastupovaný Constatninem Llombartem a proud konzervativní Teodora Llorente. O tom, co Blasca Ibáñeze vedlo k jeho radikálnímu federalismu a jaké bylo jeho místo ve veřejném životě, bude pojednáno ve třetí kapitole této práce a tomu, jaká byla Valencie v jeho očích a jak ji viděl ve svých dílech, se budeme detailněji věnovat v kapitole čtvrté.

Ve srovnání s většinou západních mocností procházející průmyslovou revolucí bylo Španělsko značně zaostalé. V sedmdesátých letech docházelo k významným mocenským proměnám. K imperialistickým mocnostem, mezi které patřila především dnešní Velká Británie, se zařadilo nově vzniklé Německo. Španělsko ze strachu z případných problémů způsobených spojenectvím s některou silnou mocností prosazovalo spíše uzavření se do sebe. Do imperialistické éry tak vstoupilo bez zabezpečení svých zbývajících kolonií. Problémy na sebe nenechaly dlouho čekat. Roku 1898 Španělsko utrpělo tvrdou ránu v podobě porážky od Spojených států amerických ve španělsko-americké válce a po podepsání pařížské dohody odstoupilo své kolonie na Kubě, Filipínách a v Portoriku Spojeným státům americkým. Španělsko tak definitivně ztratilo pozici koloniální říše v Americe i Tichomoří. V reakci na tuto situaci vznikla literární skupina Generace 98 (do které někdy bývá zahrnován i Vicente Blasco Ibáñez). Dle Paredesa Alonsa Španělsko v posledních čtyřiceti letech XIX.

století přišlo v důsledku válčení, hladu a nemocí o milion a půl obyvatel, což zpomalilo demografický růst a poznamenalo hospodářský rozvoj.⁹

Kultura konce XIX. století prožívala takzvaný Stříbrný věk. Nastoupil realismus a od roku 1870 se prosazoval naturalismus ovlivněný francouzskou kulturou a později také impresionismus. Po dlouhém období centralismu docházelo k obrození regionů mimo Kastilii. Typické pro toto období bylo obrácení pozornosti na region a místní krajinu. Převládala technika pozorování krajiny, jejích obyvatel a zvyků. Realismus byl přijímán především středními vrstvami obyvatel. Byl jim blízký zejména pro svou kritiku vládnoucích vrstev období restaurace.

Ve Valencii docházelo ke kulturnímu obrození, *renaixença*, formou obrácení pozornosti na místní jazyk – valencijskou variantu katalánštiny, ve které se publikovala řada prací a formou „*včlenění valencijské přírody a společnosti do velkých témat španělské kultury doby restaurace*.“¹⁰ Touto formou se o regionální oživení zasloužil především Vicente Blasco Ibáñez svými romány z valencijského prostředí a také jeho přítel malíř Joaquín Sorolla. Roku 1878 ve Valencii založil Carmelo Navarro Llombart, známý jako Constantí Llombart, kulturní organizaci *Lo Rat Penat* podporující valencijskou identitu.

Dle Leona Rocy je dnešní Valencie přímým dědictvím konce XIX. století. Současnost tohoto města má kořeny v charakteru a jazyku jejích obyvatel a ve vědomí valencijské identity. Počátek transformace Valencie spočívá v komplexu uměleckého, náboženského, politického, sociálního a kulturního smýšlení konce XIX. století.¹¹

2.3 Valencie ve XX. století a v současnosti

Španělsko se na počátku XX. století nacházelo ve složité politicko-ekonomické situaci. Přes to však zemědělství, hutnictví a textilní průmysl Valencie díky novým dopravním prostředkům využívajícím parní pohon prosperovaly. Valencie začala exportovat některé plodiny jako citrusy, víno a rýži. V roce 1900 byla založena místní bankovní instituce *Banco de Valencia*. Započala výstavba železničního nádraží *Estación del Norte* a hlavního tržiště *Mercado central*. Roku 1909 se ve Valencii konala významná *Gran Exposición Regional*.

Po vypuknutí první světové války španělská vláda vyhlásila neutralitu. V září roku 1923 došlo ke státnímu převratu a moci ve Španělsku se ujal generál Miguel Primo de Rivera,

⁹ Viz Paredes Alonso, Francisco Javier. *La España liberal del siglo XIX*. Madrid: Anaya, 1988. s. 60.

¹⁰ Ubieto Arteta, A., Regál Campistol, J., Jover Zamora J. M., et al. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 547.

¹¹ Viz León Roca, José Luis. *Blasco Ibáñez y la Valencia de su tiempo*. Valencia: Asociación Vicente Blasco Ibáñez, Centro de estudios León Roca, 2003, 2a edición, s. 7-8.

který rozpustil parlament, zakázal politické strany, ústavu prohlásil za neplatnou, potlačil povstání anarchistů a nastolil pořádek v zemi. V dubnu 1931 - roce odchodu Prima Rivery, ve volbách zvítězili republikáni a byla vyhlášena Druhá španělská republika. V červenci roku 1936 se vyhroutily politické vztahy společnosti roztržité na konzervativce a republikány a propukl nejkrvavější konflikt španělských dějin: Španělská občanská válka trvající téměř tři roky. Během tohoto období se Valencie na jedenáct měsíců stala hlavním městem druhé španělské republiky a byla poslední baštou, kterou si podrobil diktátor Francisco Franco, který Španělsku vládl následujících 36 let. V průběhu občanské války byla Valencie několikrát bombardována. Během 1. světové války Španělsko zastávalo neutrální postavení a získávalo prostředky dodáváním komodit oběma bojujícím táborům.

14. října roku 1957 Valencii zasáhla ničivá povodeň, které podlehl na 80 obětí. Jelikož se nejednalo o první velkou povodeň v historii města, přišlo jeho vedení s radikálním rozhodnutím: odklonění toku řeky Turie. Projekt se pod názvem *Plan Sur* projednával od roku 1958, stavební práce začaly roku 1965 a trvaly osm let. Tento projekt patří ke světovým unikátům. Dnes slouží staré koryto řeky především k rekreačním účelům.¹²

Španělská ekonomika se pomalu vzpamatovávala z válečných dopadů a v 60. letech se začal obnovovat a rozvíjet průmysl i zemědělství. Ve Valencii rychle vzrostl počet obyvatel. Po smrti Francisca Franca a vyhlášení Juana Carlose I. králem se Španělsko vydalo na cestu demokracie. Během prvních desetiletí demokratické vlády ve Valencii započala výstavba řady moderních budov včetně slavného *Ciudad de las Artes y las Ciencias* a metra. Autonomie valencijského regionu byla obnovena roku 1982. V dnešní době je Valencie třetím největším městem Španělska s přibližně 800.000 obyvateli¹³ a je hlavním městem Valencijského společenství. Místní vláda, *la Generalitat Valenciana*, spravuje provincie Castellón, Alicante a Valencie. Valencie je jednou z nejdynamičtějších oblastí a nejpopulárnějších destinací posledních let.

V současnosti se ve Valencii nachází řada ulic, náměstí i institucí nesoucích jméno Vincenta Blasca Ibáñeze. Ačkoliv v poslední době je již dostupné velké množství informací a odborné literatury o této osobnosti, nebylo tomu tak vždy a bohužel ani dnes řada lidí,

¹² Viz Josep Sorribes. *Valencia, 1957-2007: de la riada a la Copa del América*. Valencia : Universitat de València, 2010.

¹³ Dle statistiky zveřejněné roku 2011 Institucí Instituto Nacional de Estadística, mělo město v tomto roce 792 054 obyvatel. Instituto Nacional de Estadística. *Censos de Población y Viviendas 2011. Resultados Nacionales, por Comunidades Autónomas y Provincias*. 2011. [online]. Dostupné z <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do>

převážně mladších, nemá tušení, kdo Blasco Ibáñez byl a čím valencijskou kulturu obohatil. Život Vicenta Blasca Ibáneze si přiblížíme v následující kapitole.

3. Osobnost Vicenta Blasca Ibáñeze

Následující kapitola slouží jako stručný přehled událostí, které ovlivnily Vicenta Blasca Ibáñeze a jeho dílo, kterému se budeme věnovat dále.

V předchozí kapitole jsme již nastínili, že se Blasco Ibáñez podílel na veřejném životě. Kromě psaní a politiky se věnoval i řadě dalších aktivit. Byl to, jak o sobě sám tvrdil, muž činu. Oldřich Bělič zmiňuje dopis Cejadorovi, ve kterém Blasco Ibáñez píše: „*Jsem člověk, který žije a kromě toho, když mu zbývá čas, píše...*“¹⁴ Aktivní a pestrý život plný nejrůznějších zkušeností a zážitků byl Blascu Ibáñezi největší inspirací pro jeho rozsáhlou literární činnost. Kompletní bibliografii autora čtenář nalezne v příloze této práce.

3.1 Život a dílo Vicenta Blasca Ibáñeze

Rodným městem Vicenta Blasca Ibáñeze je Valencia. Jeho rodiče, Gaspar Blasco Teruel a Ramona Ibáñez Martín, však pocházeli z Aragonie. Byli to buržoazní obchodníci, kteří se do Valencie přistěhovali za lepšími životními podmínkami a pracovními příležitostmi. Migrace Aragonců do Valencie byla v XIX. století běžným fenoménem, jelikož podmínky v jižní části Aragonie nebyly nikterak příhodné. Lidé zde trpěli občanskými válkami, bídou a hladem.¹⁵ Rodiče Blasca Ibáñeze se usadili v ulici Nueva Jabonería nedaleko hlavního městského tržiště, kde si Gaspar Blasco Teruel otevřel obchod.

Vicente Blasco Ibáñez se narodil 27. ledna 1867¹⁶ v ulici Nueva Jabonería (ulice později nesla jméno Flor de mayo dle jednoho z Ibáñezových románů, dnes již neexistuje). Na své dětství Blasco Ibáñez vzpomíná v díle *En el país del arte: Tres meses en Italia* (V zemi umění: Tři měsíce v Itálii). Ramona Ibáñez Martín byla silně věřící, vychovávala Blasca v přísně katolickém duchu a chtěla, aby se z něj stal kněz. Jako malý se Blasco Ibáñez pravidelně účastnil mší v blízkém kostele *Los Santos Juanes* a docházel na náboženskou školu. Tyto skutečnosti v něm zřejmě později vyvolaly odpor k náboženství. Gaspar Blasco

¹⁴ Bělič, Oldřich a Vladimír Buben. *Vicente Blasco Ibáñez: Jeho názory na společnost a jeho umělecká metoda*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1953, s. 34.

¹⁵ Viz León Roca, José Luis. *Vicente Blasco Ibáñez. Valencia: Ajuntament de Valencia, 2002. S. 25*
Viz Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubka*. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, přel. A. Pikhart s. 41.

¹⁶ Některé starší biografie uvádějí jako datum narození Blasca Ibáñeze 28. nebo 29. ledna 1867, José Mas a María Teresa Mateu v předmluvě knihy *Entre naranjos* uvádějí jako datum narození 27. leden. Dle autorů toto datum získal Pigmalión v rozhovoru s Blascem Ibáñezem. Viz Blasco Ibáñez, Vicente. *Entre naranjos*. 3. ed. Madrid: Ediciones Cátedra, 2006, s. 11.

Teruel v synovi viděl svého nástupce v obchodních záležitostech. Oba rodiče Vincenta Blasca Ibáñeze byli karlisté. Blascův budoucí proticírkevní postoj a směr revolucionáře byl určován, kromě výchovy, zejména četbou a politicko-sociální situací v zemi. Na gymnáziu se Blasco seznámil s liberálně vychovávaným Ricardem Asensi, který mladého Blasca také ovlivňoval. Blasco Ibáñez po jeho vzoru začínal číst stále větší množství knih, většinou tajně, které měly vliv na jeho další rozvoj a směřování (zejména knihy Pi y Margalla, kterého Blasco sám označil za svůj velký vzor). V této době již začínal psát první články jako *El Escolapio y la Justicia* nebo *La castidad y la educación*. Blasco nebyl příliš dobrým studentem, byl vzpurný a studoval jen v předvečer zkoušek, u kterých ale díky výborné paměti vždy uspěl. Později Blasco přešel na střední školu, která se nacházela na okraji města. Blasco se místo účasti na hodinách často potuloval okolím. Tyto jeho dobrodružné toulky a pozorování krajiny zřejmě přispěly k jeho umění mistrovského popisu scenérií v jeho románech, novelách a povídkách, jimiž je proslulý. Blasco Ibáñez chtěl být námořníkem, jelikož by to však vyžadovalo náročná a obsáhlá studia, svého snu se nakonec vzdal a v roce 1882 zahájil studia práv na valencijské univerzitě. Po nástupu na univerzitu publikoval v almanachu instituce *Lo Rat Penat*, řízené jeho přítelem Constantinem Llombartem, své první literární dílo *La torre de la Boatella*. Mezi studenty se projevoval jako dobrý řečník, vůdce různých shromáždění a v akademickém prostředí vyvolával skandály. Přestože v jeho žilách nekolovala ani kapka „*sangre moruna*“¹⁷, díky vlivu prostředí ve kterém vyrostl, se začínal rýsovat jeho valencijský charakter temperamentního bojovníka za práva, dobrodruha a estéta. V pouhých šestnácti letech věku Blasco založil týdeník *El Miquelete* a *El Turia*. Roku 1883 Blasco Ibáñez odjel do Madridu, kde vypomáhal jako sekretář literáta Manuela Fernández y Gonzáleze. V Madridu vedl bohémský život a hledal nakladatele pro svůj historický román, po několika měsících byl ale rodinou donucený k návratu. Ve Valencii pokračoval ve studiích, publikoval a začala první etapa jeho revolučních bojů proti vládnoucím autoritám. V roce 1884 vyšly jeho povídky *Fátimah* a spolupracoval s deníkem *El Correo de Valencia*. V této době zemřel Alfons XII. a na trůn usedla jako regentka Maria Cristina. Roku 1887 vyšlo první číslo federálního deníku *La Revolución*, řízeného Blascem. Sborník *Las Provincias* vydal legendu *La espada del templario* a báseň *A María* a objevila se Blascova první kniha *Fantasías, leyendas y tradiciones*. V následujícím roce Blasco Ibáñez získal cenu v Květinových hrách, úspěšně zakončil studium na univerzitě a nastoupil politickou dráhu. Nastalo jedno z nejhektičtějších období Blascova života, ve kterém se velmi aktivně věnoval politice, psal,

¹⁷ výraz *Sangre moruna* (arabská krev) často používaný Blascem Ibáñezem

Viz Vicente Blasco Ibáñez. *Chalupa*. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, přel. A. Pikhart s. 5.

Viz Vicente Blasco Ibáñez. *Cuentos Valencianos*. Madrid: Alianza editorial, 2006, s. 77.

a přednášel. 1. září 1889 publikoval první číslo deníku *La Bandera Federal*, ve kterém o rok později zveřejnil projev proti nástupu Cánovase del Castillo, což ho donutilo k útěku do Paříže. Ještě před odjezdem napsal dva krátké romány: *El adiós de Schubert* a *La Señorita Norma*. V Paříži se Blasco stýkal s dalšími španělskými emigranty jako Ruizem Zorillou nebo Nicolásem Estévanezem. Spolupracoval s deníkem *El Correo de Valencia*, ve kterém vycházely jeho *Crónicas de un emigrado*. Během pobytu ve Francii náš mladý spisovatel četl díla Emila Zoly a seznámil se s naturalismem. Studoval ideje Velké francouzské revoluce a jeho názory se postupně radikalizovaly.

V červnu 1891 španělská vláda vyhlásila amnestii týkající se politických vězňů a Blasco se mohl vrátit do vlasti. V té době byl již známým propagátorem republikánství a byl zvolen prezidentem rady španělské Republikánské demokratické federální strany. Ještě tentýž rok se oženil s Marií Blasco de Cacho, s kterou měl později čtyři děti. O rok později Blasco publikoval román *La araña negra* a na základě článku otištěného v deníku *La Bandera Federal* vyslovujícím se proti arcibiskupovi, který přijel do Valencie, byl zadržen. V roce 1892 se také narodila Blascova první dcera Libertad (po třinácti dnech života však zemřela).

Roku 1893 Blasco Ibáñez kandidoval za republikány do Generálních Kortesů. Byl však neúspěšný. Na jeho *La Bandera Federal* bylo podáno udání a Blasco byl na krátkou dobu uvězněn. Blascovo nakladatelství *La Propaganda Democrática* vydalo jeho novelu *¡Viva la República!*. V listopadu 1893 se narodil syn Blasca Ibáñeze, Mario. O rok později Blasco využil neklidu v ulicích, kde se scházeli poutníci odjíždějící do Říma, a opustil Valencii, po návratu byl na několik měsíců uvězněn. V Barceloně vyšlo jeho dílo *Historia de la Revolución española*. 12. května 1894 proběhla v divadle Apolo ve Valencii premiéra Blascovy hry *El juez*. Stejnou noc zemřela Blascova nemocná matka.

Dědictví po matce Blasco Ibáñez využil ke splnění svého snu – založení deníku *El Pueblo*. První číslo tohoto deníku vyšlo pod vedením Blasca 12. listopadu 1894. V tomto čísle Blasco ve formě fejetonu na pokračování publikoval první ze svých takzvaných valencijských románů, tj. děl sepsaných v letech 1894–1902 a zasazených do valencijského prostředí, román *Arroz y tartana*. Formou fejetonu Blasco vydal všechny valencijské regionální romány. Toto období tvorby Vincenta Blasca Ibáñeze bylo velmi hektické, sám na něj však vzpomínal v dobrém a s dojetím. V předmluvě románu *Flor de mayo* Blasco napsal: „*Permanecia hasta altas horas de la madrugada redactando en forma esageradamente amplia los escasos telegramas que podíamos recibir de Madrid y del*

*extranjero, ...y cuando la luz del alba iba blanqueando las ventanas de la redacción, daba por terminada mi vulgarísima labor para ser al fin novelista. Arroz y tartana, Flor de Mayo, La barraca y Entre naranjos han sido escritas de esto modo, al apuntar la aurora, en la pobre redacción de un periódico de vida todavía incierta, arrullado su autor por el estrépito de la máquina que rodaba en el piso bajo tirando los primeros ejemplares del diario y oyendo los mil ruidos de una ciudad que despierta para vivir un día más.*¹⁸ Román Arroz y tartana (Marná chloubá) vyšel knižně 9. února následujícího roku. Deník *El Pueblo* Blasco využíval především pro republikánskou propagandu. Vyjadřoval v něm své názory zaměřené proti monarchii, církvi, útlaku a nevzdělanosti a pasivitě lidu, což vedlo k častým problémům a pozastavování činnosti deníku. Ředitel *El Puebla* v deníku publikoval také velké množství povídek a článků (od politických, náboženských, filozofických, přes cestovatelské, po články o kultuře a literatuře). Příspěvky dodávaly i jiné osobnosti jako například Azorín, Miguel de Unamuno nebo Benito Pérez Galdós.

Blasco pokračoval s intenzivní politickou činností a organizoval řadu mítinků. Roku 1895 se narodila Blascova dcera Libertad. Téhož roku byl Blasco kvůli článku v *El Pueblu* odsouzen, v srpnu uvězněn a po dvou měsících propuštěn na kauci. 10. listopadu začal v deníku *El Pueblo* formou fejetonu vycházet další z valencijských románů, *Flor de Mayo* (Květ Májový). V knižní podobě vyšlo dílo 30. prosince 1895.

Roku 1895 propukla na Kubě druhá válka za nezávislost. Do sporu se začaly vměšovat Spojené státy americké. Cánovas del Castillo, předseda vlády, v reakci na americké počínání vyslovil slavnou větu: „*Do posledního muže a do poslední pesety.*“¹⁹ V dubnu roku 1898 vypukla španělsko-americká válka. Oním posledním mužem byl však myšlen muž z prostých pracujících vrstev společnosti, jelikož majetnější vrstvy měly možnost vykoupení a vyhnutí se vojenské službě. Blasco byl zastáncem nezávislosti Kuby a prostřednictvím deníku *El Pueblo* vyvíjel kampaň proti vládě a proti válce na Kubě protestoval na několika

¹⁸ Blasco Ibáñez, Vicente. *Flor de mayo*. Alicante: Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2009. Edición digital a partir de la edición de Valencia: Prometeo, [entre 1919 y 1934] (Obras completas de Vicente Blasco Ibáñez). [online]. S. 8-9. Dostupné z: <<http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/lor-de-mayo-novela--0/html/>>

(Setrval jsem do časných ranních hodin a zevrubně jsem sepsoval vzácné telegramy, které jsme mohli obdržet z Madridu a ze zahraničí, ...a když paprsky slunce za úsvitu ozařovaly okna redakce, skončil jsem svou obvyklou práci, abych byl nakonec romanopisec. Romány Arroz y tartana, Flor de Mayo, La barraca y Entre naranjos byly napsány tímto způsobem, za svítání, v chudé redakci deníku, jehož život byl ještě nejistý, a jejichž autor byl ukolébáván hlukem stroje, který se otáčel v přízemí a tiskl první výtisky deníku, a poslouchal tisíce hluků města, které vstávalo aby žilo další den.)

¹⁹ Millán Sánchez, Fernando. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia, Graciela editores, 2011, s. 96.
„*Hasta el último hombre y hasta la última peseta*“

shromážděních. Kampaň byla zaštitěna heslem *Que se vayan todos* (Ať jdou všichni), tedy ať jdou do války všichni bez ohledu na společenskou vrstvu, ke které patří. Mítink ve Valencii dne 8. 3. 1896 vedl k násilnickým bouřím v ulicích Valencie.²⁰ V návaznosti na tuto událost byl Blasco Ibáñez donucen k útěku ze země. Tři měsíce pobýval v Itálii. Po návratu do Španělska sepsal o svém pobytu řadu článků, které později vydal knižně pod názvem *En el país del arte: Tres meses en Italia*. Zároveň v deníku *El Pueblo* nadále vycházely ostré články proti válce na Kubě, za které byl Blasco po návratu do Španělska uvězněn. V roce 1896 knižně vyšlo dílo *Cuentos Valencianos* (Valencijské povídky) a narodil se Blascův syn Julio César. Trest ve formě pobytu ve vězení byl změněn na trest vyhoštění z Valencie. Blasco odešel do Madridu, po několika měsících však znovu získal amnestii, vrátil se do Valencie a opět spolupracoval s deníkem *El Pueblo*. Byl zvolen poslancem a získal poslaneckou imunitu.

Roku 1898 vyšel Blascův román *La barraca* (Chalupa) formou fejetonu na pokračování v deníku *El Pueblo*, a ještě téhož roku i knižně. Ve stejném roce Španělsko po neúspěšných bojích proti přesile ve španělsko-americké válce přistoupilo k podepsání Pařížské smlouvy a přišlo tak o poslední kolonie v Tichém oceánu i Karibském moři. Zformovala se Generace 98, ve které se spojili intelektuálové a spisovatelé působící v této době a vystupující proti politickým a sociálním podmínkám ve Španělsku zasaženém morální krizí a vyžadující nápravu. Do této skupiny patřil lékař Pío Baroja, prozaik José Martínez Ruiz, známý pod pseudonymem Azorín, spisovatel a novinář Ramiro de Maetzu, filozof a profesor Miguel de Unamuno, spisovatel Ramón María de Valle-Inclán, dramatik a básník Jacinto Benevante, bratři Manuel a Antonio Machado a řada dalších. Mezi členy skupiny je některými autory zařazován i Vicente Blasco Ibáñez. Ten však v souvislosti s Generací 98 zaujímal specifické postavení. V některých aspektech, jako například silné znepokojení se situací a problémy Španělska dané doby, může být Blasco Ibáñez postaven na stejnou či dokonce vyšší úroveň než autoři Generace 98. Z uměleckého hlediska ho však příslušníci Generace 98 převyšují.²¹ Otázce postavení Vincenta Blasca Ibáñeze vůči Generaci 98 se ve své práci detailně věnuje Oldřich Bělíč.²²

²⁰ Viz Millán Sánchez, Fernando. *Valencia 1868 - 1936: de la revolución liberal a la revolución republicana*. Valencia, Gráficas Mari Montañana, s.l., 2013, s. 193

²¹ Viz Smith, Paul. *Vicente Blasco Ibáñez: una nueva introducción a su vida y obra*. Santiago de Chile, Universidad Austral de Chile, Colección Anejos de Estudios Filológicos. Serie Minor / Universidad Austral de Chile; no. 1, Editorial Andrés Bello, 1972, s. 42.

Vraťme se k životu našeho autora. Roku 1899 byl Blasco Ibáñez znovu zvolen poslancem. Dočkal se oslav uspořádaných na jeho počest ve Valencii i v Madridu, kde se aktu v zahradách *Buen Retiro* účastnil i Benito Pérez Galdós. Tohoto roku vyšla Blascova kniha povídek *La Condenada* a román *Entre naranjos* (Mezi pomerančovníky). Roku 1901 bylo na krátkou dobu bylo přerušeno vydávání deníku *El Pueblo*. 19. května 1901 byl Blasco Ibáñez opět zvolen poslancem. Téhož roku vydal historický román *Sónnica la cortesan* (Kurtizána Sonnica). Roku 1902 se objevil Blascův poslední román z valencijského prostředí *Cañas y barro* (Rákos a bláto), narodil se další potomek Blasca Ibáñeze, syn Sigfrido a byla dostavěna a slavnostně otevřena vila na valencijské pláži *Malvarrosa*, budoucí útočiště a působiště Vincenta Blasca Ibáñeze a dnes sídlo centra Casa-Museo Blasco Ibáñez.

Roku 1903 byl Blasco opět zvolen do poslanecké sněmovny a vydal román *La catedral* (Katedrála). Roku 1904 vyšel Blascův román *El intruso* (Vetřelec). Roku 1905 byl Blasco znovu zvolen poslancem a vydal hned dva romány: *La bodega* (Vinné sklepy) a *La horda* (Horda).

Během šesti funkčních období v parlamentu byl Blasco svědkem rozštěpení republikánské strany *La Unión Republicana* a účastnil se řady sporů. Příkladem může být jeho politický spor se Sorianem, který vystupoval jako Blascův přítel, zatímco měl v úmyslu Blasca sesadit z vedení strany. Po té, co tato skutečnost vyšla najevo, se obyvatelé Valencie rozdělili na dva tábory (tzv. *blasquistas* a *sorianistas*) a v ulicích Valencie mezi nimi došlo k tvrdým bojům, jejichž důsledkem byly i oběti na životech. V březnu roku 1906 Vicente Blasco Ibáñez vedení strany opustil, ukončil svou politickou kariéru a vzdal se poslanecké funkce.

Republikánský politik odešel do Madridu s cílem věnovat se výhradně literatuře. Blasco Ibáñez v této době zároveň již vyčerpával témata z rodného kraje a hledal nová. V Madridu psal romány, které jsou některými odborníky označovány jako rebelské, psychologické nebo sociální. Toto dělení románů však může být zavádějící, jelikož i v takzvaných románech valencijských najdeme prvky sociální a psychologické. Roku 1906 vyšel román *La maja desnuda* (Nahá kráska) a *La voluntad de vivir* (Vůle žít), později však nechal již připravenou edici druhého románu spálit. V deníku *El Pueblo* začal Blasco publikovat cestopisné dílo zachycující jeho putování po Evropě, které později vyšlo knižně

²² Viz Bělič, Oldřich a Vladimír Buben. *Vicente Blasco Ibáñez: Jeho názory na společnost a jeho umělecká metoda*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1953.

pod názvem *Oriente* (Východ). Roku 1908 vydal román *Sangre y arena* (Krev a písek). O rok později vyšly romány *Los muertos mandan* (Mrtví poroučejí) a *Luna Benamor*.

V roce 1909 Blasco odcestoval do Argentiny na přednáškové turné. V Argentině byl nadšeně přijat a jeho konference měly velký ohlas. Blasco Ibáñez nakonec zůstal devět měsíců, během kterých získal množství finančních prostředků. Během Blascova pobytu v Americe zemřel jeho otec. Po návratu do Španělska vydal knihu *Argentina y sus grandezas* (Argentina a její velkoleposti) a ještě roku 1910 se do Argentiny vrátil, tentokrát s cílem kolonizace pozemků, které získal v oblasti Río Negro. Založil osady *Cervantes* a *Nueva Valencia*. V roce 1911 se na krátkou dobu vrátil do Valencie, kde byly uspořádány oslavy na jeho počest. V Argentině se Blasco Ibáñez intenzivně věnoval kolonizaci argentinského území, na pomoc mu přijížděli osadníci a zemědělci z Valencie. V roce 1914 však Ameriku kvůli neúspěchu a bankrotu opustil a usadil se v Paříži. Oblast Cervantes byla během dvacátých let obnovena Italy a dnes její stejnojmenné hlavní město se sochou Vincenta Blasca Ibáñeze a školou nesoucí jeho jméno čítá na 2 000 obyvatel. Nová Valencia byla prodána společnosti, která zde nadále pěstovala rýži, kterou do oblasti přivezl a zavlažovací kanály k jejímu pěstování nechal vybudovat právě Blasco Ibáñez. Dnes se v oblasti chová dobytek. Ještě v 80. letech se v obou oblastech mluvilo valencijským dialektem a valencijská paella je zde dodnes typickým pokrmem.²³

V Paříži se Blasco opět věnoval literární tvorbě a publikoval román *Los Argonautas* (Argonauti). 28. července 1914 propukla první světová válka. Blasco Ibáñez se, stejně jako francouzská vláda, přiklonil na stranu spojenců. Nespokojil se však s pouhými zprostředkovanými informacemi z válečného dění a vydal se přímo na bitevní pole jako dopisovatel. Zasilal články do Španělska a Latinské Ameriky. Jak jsme již zmínili, Španělsko bylo během obou světových válek neutrální. Blascovi během návštěvy rodné země roku 1915 bylo ze strachu vlády zakázáno veřejné vystupování, vrátil se tedy do Paříže. V roce 1916 začal v deníku *El Heraldo de Madrid* ve formě fejetonu vycházet Blascův slavný válečný román *Los cuatro jinetes del Apocalipsis* (Čtyři příšerní jezdci z Apokalypsy). Roku 1918 Blasco publikoval román *Mare Nostrum* a v devíti svazcích vyšlo dílo *Historia de la guerra europea* (Dějiny evropské války). Ve Francii se na Blasca Ibáñeze obrátila Charlotte Brewster Jordan s prosbou o povolení překládat jeho dílo do angličtiny. Povolení získala a tím začalo období Blascovy velké popularity. V letech 1919–1920 Blasco navštívil Spojené státy

²³ Viz Blasco Ibáñez, viajero : [exposición] Centre Cultural La Beneficiència. Diputació de València, del 17 de julio de 1998 al 31 de agosto de 1998 / [comisario Juan Bautista Codina Bas], s. 65.

americké (kde mu byl udělen čestný doktorát washingtonské univerzity), Mexiko a Kubu. Roku 1919 vyšel román *Los enemigos de la mujer* (Nepřátelé žen) a o rok později *El militarismo mejicano* (Mexický militarismus). Roku 1921 Blasco přijel do Španělska a v jeho rodné Valencii byly na jeho počest zorganizovány oslavy trvající celý týden. Blasco Ibáñez byl populární ve Spojených státech i v řadě jiných zemích. V roce 1922 napsal román *La Tierra de todos* (Země všech) a *El paraíso de las mujeres* (Ráj žen). O rok později vydal *La reina Calafia* (Královna Calafia).

Ve Španělsku v té době probíhal převrat Prima de Riveru. Skupina spisovatelů proti převratu protestovala, mezi nimi i Vicente Blasco Ibáñez, který napsal sérii pamfletů (mezi nejznámější patří *Alfonso XIII. Desenmascarado* a *Por España y contra el Rey*), ve kterých kritizoval krále, což vyvolalo obrovský skandál a pobouření. Tento čin značně snížil popularitu Vincenta Blasca Ibáñeze, který byl ostře odmítnut při kandidatuře do *Real Academia Española*. Aby si Blasco Ibáñez odpočinul a změnil prostředí, vydal na půlroční cestu kolem světa. Roku 1924 bylo vydáno dílo *Novelas de la Costa Azul* a dva svazky cestopisu *La vuelta al mundo de un novelista* (Romanopiscova cesta kolem světa), třetí svazek díla vyšel o rok později. V následujících letech Blasco Ibáñez psal historické romány *El Papa del mar* (Mořský papež) a *A los pies de Venus* (U nohou Venušiných). Roku 1925 zemřela Blascova manželka María Blasco del Cacho a ještě téhož roku se Vicente Blasco Ibáñez oženil s hraběnkou Elenou Ortúzar chilského původu. V roce 1927 publikoval *Novelas de Amor y Muerte* (Novely Lásky a Smrti).

Vicente Blasco Ibáñez zemřel 28. ledna 1928 ve své vile Fontana Rosa ve francouzském Mentonu. Posmrtně byly vydány jeho romány *El caballero de la Virgen*, *En busca de Gran Kan* a *El fantasma de las alas de oro*. Roku 1933, po změně španělského politického režimu, byly Blascovy ostatky převezeny do Valencie a slavnostně uloženy. Vítězství republikánů ve volbách roku 1931 a vyhlášení druhé španělské republiky se již Blasco Ibáñez nedočkal.

Azorín o Blaskovi řekl: „*Subsistirá mucho en la obra de Blasco Ibáñez. Caerán las tesis transitorias. Caducarán los apasionamientos doctrinales. No interesarán tanto acaso los conflictos. Pero estos rasguños geniales con que se pinta un paisaje o se dibuja una figura permanecerán indelebles a lo largo del tiempo y a través de las generaciones.*“²⁴

²⁴ Azorín (Martínez Ruiz, José). *Buenos Aires*: Losada, 1959

3.2. Aspekty literární tvorby Vincenta Blasca Ibáñeze

Jak je patrné z předešlého přehledu týkajícího se života Vincenta Blasca Ibáñeze, rozsah jeho literární činnosti byl vskutku obširný. Mezi jeho díly najdeme novely, romány, povídky, cestopisy, články i divadelní hry. Vicente Blasco Ibáñez však byl především jedním z hlavních představitelů španělského realistického románu XIX. a XX. století. Vicente Blasco Ibáñez „...po *realisticko-naturalistických počátcích své romanopisecké tvorby, vážíci se většinou k rodnému kraji, a po fázi souběžné s modernistickými tendencemi prokázal velkou námětovou a kulturní otevřenost, takže se stal nejpřekládanějším španělským romanopiscem první poloviny 20. století. (To platí i pro českou kulturní oblast.)*“²⁵

Zejména v dílech počáteční tvorby Vincenta Blasca Ibáñeze jsou patrné základní rysy realistické literární tvorby. Základem jeho románů je reálné historické prostředí, na jehož pozadí se odehrávají fiktivní, ale přesto věrohodné příběhy. Důležitým prvkem je životní prostředí, kterým jsou ovlivňovány postavy. Četné jsou detailní popisy. Hlavní postavou románů bývá mladý člověk snažící se upevnit nebo zlepšit svou situaci. Vicente Blasco Ibáñez klade důraz na popis společnosti a na chování a psychologické uvažování postav.

Jak jsme již zmínili výše, v souvislosti s Generací 98, která působila ve stejné době, zaujímal Blasco Ibáñez svébytné postavení. Nelze jej do této skupiny ani jednoznačně zahrnovat, ani ho ponechávat zcela stranou. V Blascově realistické tvorbě je velice přítomný naturalismus francouzského stylu. To vysvětluje skutečnost, že v počátcích literární tvorby byl Blasco Ibáñez ovlivněn Émilem Zolou, ale jak autor sám říká, v pozdějších obdobích jeho tvorby mu již mnoho společného s tímto jeho idolem nezbývalo.²⁶ Blasco měl, stejně jako Zola, v zálibě silné a působivé scény, byl pečlivý, detailní a používal barevné obrazy. Byl ale více impulsivní. Blasco se však stále držel kořenů romantismu.

Vicente Blasco Ibáñez vždy před sepsáním nového díla vypracovával rozsáhlou dokumentaci konkrétních míst, prostředí, krajiny, jejích obyvatel a jejich zvyků, tradic, mluvy i způsobu oblékání. Proto jsou zejména jeho popisy tak věrohodné, přesné a působivé. Blasco

(Zachová se mnoho z díla Blasca Ibáñeze. Vyblednou prehlivé teze. Pozbudou platnosti dogmatická zaujetí. Nebudou již tolik upoutávat konflikty. Ale ty velkolepé tahy, s kterými vymalovává krajinu nebo rýsuje postavy zůstanou nesmazatelné po generace.)

²⁵ Forbelský, Josef. *Španělská literatura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1999, s. 31.

²⁶ Viz Cejador y Frauca, Julio. *Historia de la lengua y literatura castellana*. [Nachdr. d. Ausg. 1918]. Madrid: Ed. Gredos, 1973. Sv. IX. s. 475.

si pak před psaním díla přečetl své poznámky, nejvíce se ale zřejmě spoléhal na svou paměť a zážitky z daných míst. Jeho díla pak vznikají rychle a spontánně. Zejména Blascovy popisy krajiny bývají mistrovské a vtahují čtenáře přímo na místo děje jeho novel a románů. Připomínají kostumbristické obrazy, které maloval Blascův současník, rodák a přítel Joaquín Sorolla. Jsou realistické, detailní i umělecké. Hlavním nástrojem Blascových popisů jsou adjektiva, která se často opakují. V jeho dílech se často setkáme také s popisy hudby, zejména Wagnera.

Ačkoliv Blascova díla nesou řadu autobiografických prvků, jsou z velké části fiktivní a doplněná autorovou představivostí. Historické prvky, společnost a její problémy však bývají vykreslovány s reálnou přesností.

Blascova próza má velmi podobnou strukturu. První kapitola díla bývá úvodní, informativní, zahrnuje popisy a ve čtenáři vyvolává zvědavost v další dění. Následující kapitoly jsou většinou retrospektivní a biografické a poslední kapitoly bývají kontrastující, překvapující a jsou podány působivou formou. Díla většinou mívají 10–12 kapitol. Ze stylu Vincenta Blasca Ibáñeze je patrná jeho bouřlivost. V počáteční tvorbě měl Blasco styl psaní a vyjadřování odlišný než v dalších etapách, které se již nevyznačují tak vysokou kvalitou. Blasco Ibáñez často používal některá témata, celé věty, popisy i postavy opakovaně hned v několika dílech, což by mohlo být považováno za nedostatek kreativity. V Blascově rozsáhlé literární tvorbě však čtenáři může tato skutečnost uniknout.

Blasco Ibáñez ve svých románech většinou používá formu extradiegetického heterodiegetického vypravěče. Fokalizace však bývá interní, kdy je patrná subjektivita a introspekce postav. Blasco píše kastilskou formou španělštiny, ale text často doplňuje citacemi a frázemi ve valencijské formě katalánštiny a jejích dialektech, což také přispívá k dojmu autenticity.

Všechny výše zmíněné rysy jsou patrné i v románech sepsaných v počátečním období literární tvorby Vincenta Blasca Ibáñeze, v letech 1894 až 1902, a zasazených do valencijského prostředí. Detailněji se jim budeme věnovat v následující kapitole.

4. Valencie v dílech Vicenta Blasca Ibáñeze

V této kapitole se budeme věnovat zobrazení španělské Valencie v dílech Vicenta Blasca Ibáñeze. Zaměříme se na díla sepsaná v letech 1894 až 1902 a zasazená do valencijského prostředí, konkrétně romány *Arroz y Tartana* (Marná chloubu), *Flor de Mayo* (Květ Májový), *La barraca* (Chalupa), *Entre naranjos* (Mezi pomerančovníky) a *Cañas y barro* (Rákos a bláto). Děj těchto románů se odehrává v druhé XIX. a na počátku XX. století, tedy v době, ve které se formoval současný ráz Valencie a ve které žil a tvořil jejich autor, a mohou tak pro nás být cenným historickým dokumentem. Do této skupiny děl bývá zahrnován i román *Sónnica la cortesana* (Kurtizána Sonnica), rozsáhlý historický román pojednávající o dobývání Sagunta Hanibalem. Tento román do naší studie, vzhledem k jeho odlišnému dobovému zařazení zahrnovat nebudeme. Zmíníme se ovšem také o sbírce povídek *Cuentos Valencianos* (Povídky valencijské), sepsané Blascem Ibáñezem roku 1896. Zaměříme se zejména na autentičnost doby, prostředí a společnosti, které jsou vyobrazeny v těchto dílech a také na smýšlení a intence autora při jejich tvorbě.

4.1 Okolnosti vzniku románů s regionální valencijskou tematikou a jejich obecná charakteristika

Vicente Blasco Ibáñez považuje za počátek své literární tvorby rok 1894, ve kterém publikoval román *Arroz y tartana* (Marná chloubu), první z takzvaných valencijských románů, tedy románů zasazených do prostředí jeho rodného kraje. Literární práce sepsané a vydané před tímto rokem Blasco Ibáñez zavrhoval. Považoval je za méně kvalitní a dokonce zakázal jejich opětovné vydání. Již v těchto jeho ranných dílech, sepsaných v počátcích období autorova boje proti úřednímu útlaku a snahy o kulturní revoluci a obnovení valencijské osobitosti, se objevují témata z valencijského prostředí. První práce Vicenta Blasca Ibáñeze, *La torre de Boatella* (Boatellská věž, 1882) a *Fátimah* (Fátima, 1884), byly sepsány ve valencijské formě katalánštiny, přeložené do španělštiny Constantinem Llombartem a publikované ve sborníku instituce *Lo Rat Penat*. Děj těchto děl se odehrává v XII. a XIII. století, během muslimského epochy Valencie. Blasco Ibáñez tak v pouhých patnácti až sedmnácti letech věku projevil své spisovatelské nadání, orientaci v historii i cit pro společenská témata.

Později se Vicente Blasco Ibáñez s Constantinem Llombartem rozešel a psal již jen v jemu bližší kastilské španělštině. Mezi jeho dalšími rannými (a samotným autorem zavrhovanými) literárními pracemi najdeme často opomíjenou krátkou novelu *Caerse del*

cielo (Padnout z nebe), publikovanou v roce 1885 formou fejetonu na pokračování v deníku *El Correo de Valencia* a knižně vydanou roku 1889. Zmiňovaný román je prvním autorovým dílem z valencijského prostředí z jeho současnosti. Jak říká Roberto Cifre ve svém článku pojednávajícím o zmiňované novele, toto dílo nelze přirovnávat či zahrnovat do série valencijských románů, ale je možné ho považovat za jejich předchůdce.²⁷ Přesné místo děje Blasco Ibáñez neuvádí, je však patrné, že se jedná o městečko valencijského kraje. Paul Smith dílu vytýká strohost děje a málo hlavních postav. Uvádí však, že vedlejší postavy jsou ztvárněny velmi barvitě. Vyzdvihuje Blascovy znamenité popisy fyzického i sociálního prostředí, které autor ovládal již v této ranné fázi tvorby, jeho smysl pro detail a schopnost zaujmout čtenáře. Smith upozorňuje také na přetrvávající prvky romantismu ve zpracování tématu lásky v *Caerse del cielo*.²⁸ Po pobytu v Paříži a bližším seznámení s francouzskou literaturou se však Blasco Ibáñez zaměřil na realismus a naturalismus.

K důležitému obratu v životě Vicenta Blasca Ibáñeze došlo v roce 1894. Blasco byl velmi zaměstnán politickými záležitostmi v republikánské straně a zároveň se intenzivně věnoval literatuře, ve které se snažil najít svůj vlastní směr. 12. května 1894, v den premiéry jeho nepříliš úspěšné divadelní hry *El juez*, zemřela Blascova matka. Po částečném zotavení z velké ztráty přišel okamžik, který ovlivnil další roky Blascova života. Blasco Ibáñez si splnil sen: s přítelem Sempere založil republikánský deník *El Pueblo*. O kritickém zaměření deníku a jeho aktivitách jsme se zmiňovali v předešlé kapitole. Kromě republikánské propagandy v něm našlo uplatnění i umění. Tím se také deník odlišoval od ostatních dobových periodik podobného typu. Dne 12. listopadu 1894 vyšlo první číslo deníku a v něm se objevila část prvního z takzvaných valencijských románů, román *Arroz y tartana*, který dále vycházel na pokračování. Stejný původ měly i ostatní romány zasazené do Blascova rodného kraje: *Flor de Mayo*, *La barraca*, *Entre naranjos* a *Cañas y barro*. Valencijské romány vznikly z několika důvodů. Vicente Blasco Ibáñez podlehl literární módě využívající realismu a naturalismu k vykreslení společnosti a zároveň tak mohl vyslovit své názory na reálná valencijská společenská témata, což mu mohlo pomoci získat na svou stranu více voličů. Valencijské romány tedy byly nástrojem propagandy i uměleckým dílem současně. Knižně romány vydalo nakladatelství *Prometeo* založené Blascem a Franciscem Sempere. Podívejme se nyní na každý ze zmíněných románů podrobněji...

²⁷ Viz Cifre, Roberto. *Caerse del cielo: Una historia valenciana olvidada*. *Arte y Libertad*, 2004, núm. 26. [online]. [cit. 2004-09-29]. Dostupné z: <<http://www.arteylibertad.org/articulo-86/caerse-del-cielo>>.

²⁸ Smith, Paul. *Caerse del cielo, novela (1889) y los escritos juveniles de Vicente Blasco Ibáñez*. *Revista de Estudios sobre Blasco Ibáñez / Journal of Blasco Ibáñez Studies*, núm 1, s. 45-53.

První román z valencijské série, *Arroz y tartana* pojednává o historii buržoazní rodiny z Valencie, pro jejíž členy je nejdůležitější činností vzestup na společenském žebříčku. Pro dosažení tohoto cíle, tedy ze střední buržoazie dosáhnout vrstev buržoazie vyšší či snad až aristokracie, vynakládá rodina veškeré úsilí a prostředky a to i ty, které v rodinném rozpočtu chybí. Důležité je však především vzezření rodinných příslušníků, kterému je podřízeno vše. Název knihy je sám o sobě výstižný. Španělský popěvek „*arroz y tartana*“ (doslova rýže a dvoukolý kočár) se vztahuje k lidem, kteří si na veřejnosti dopřávají přepychu jízdy v kočáře, ale doma jedí jen rýži. Tento popěvek náležitě vystihl český překladatel románu Antonín Pikhart jako marná chloubka. Vicente Blasco Ibáñez v tomto díle pojednává o životě v hlavním městě valencijského regionu, jeho historii a zvycích a poukazuje na některé fenomény ve společnosti konce XIX. století. Román *Arroz y tartana*, stejně jako většina děl z tohoto souboru končí tragicky. Hlavní postava doña Manuela svou rodinu vede do nevyhnutelné záhuby. Dle Paula Smitha má dílo podobné rysy s některými romány Galdósovými.²⁹ Česky román vyšel roku 1908 pod názvem *Marná chloubka* v překladu Antonína Pikharta.

V roce 1895 vyšel další román s valencijskou tematikou, *Flor de Mayo*. Jakkoliv poetický se může zdát název tohoto románu, vychází v podstatě ze jména lodi, která má v tomto realisticko naturalistickém románu důležitou roli a nakonec ztroskotá. Blasco Ibáñez v tomto díle vzdává poctu námořníkům z rybářské vesnice El Cabañal u přístavu Valencie. Román pojednává o řadě konfliktů mezi množstvím postav, jejich těžkém životě závislém na rozmarech moře, chudobě, bídě a nejednou se dotýká tématu smrti. Na pozadí boje s přírodním živlem probíhá nemanželský vztah mezi Dolores a Tonetem, končící tragicky.

Kromě zmíněné vesnice nám Blasco dává nahlédnout také do dění na hlavním tržišti Valencie. Zabývá se rozdílným životem rybářů a prodavaček ryb a obyvatel města. Autorovo vyprávění zavítá i k břehům Alžíru, kde popisuje život zdejších lidí a jejich zvyky. K sepsání této kapitoly se Blasco Ibáñez inspiroval vlastní zkušeností z plavby k africkým břehům. Zmiňované dílo je i přes určité pozitivní pasáže zřejmě nejtragičtější ze všech valencijských románů. Ze zpracování románu je patrná autorova důkladná znalost rybářského prostředí. Do českého jazyka byl román přeložen Karlem Štěpánkem roku 1927.

²⁹ Viz Smith, Paul. *Vicente Blasco Ibáñez: una nueva introducción a su vida y obra*. Santiago de Chile, Universidad Austral de Chile, Colección Anejos de Estudios Filológicos. Serie Minor / Universidad Austral de Chile; no. 1, Editorial Andrés Bello, 1972, s. 18.

Po publikování románu *Flor de Mayo* byl Blasco Ibáñez donucen k emigraci ze země. Před odplutím se ukrýval v hostinci u přístavu, kde vyslechl zajímavý příběh, na jehož základě sepsal tragickou povídku *Venganza moruna* (Maurská odplata).³⁰ Z valencijského přístavu Blasco Ibáñez odplul do Itálie. Po návratu a pobytu ve vězení, roku 1896, vyšla knižně sbírka povídek *Cuentos valencianos*. V povídkách s nejrůznější tematikou vystihujících valencijské prostředí a obyvatele levantského kraje vyniká autorův vypravěčský talent a povídky jsou kritikou velmi dobře přijímány.

Dalším milníkem v životě autora byl rok 1898. Vicente Blasco Ibáñez se v tomto období intenzivně věnoval politice a byl zvolen poslancem. Změna nastala i v literární tvorbě. Blasco se znovu dostal k povídce *Venganza moruna* (objevili ji majitelé domu, ve kterém se její autor před cestou do Itálie ukrýval a navrátili ji majiteli), a tuto povídku použil jako základ románu *La barraca*, vrcholného díla s valencijskou tematikou. Dílo zaznamenalo úspěch nejen v Blascově rodné zemi. Tímto románem vkročil ředitel deníku *El Pueblo* na cestu naturalismu. Román byl brzy přeložen do francouzštiny (pod názvem *Tierras Malditas*), kde získal velkou oblibu mezi čtenáři. Umělecká tvorba Blasca Ibáñeze se pak rychle rozšířila po celé Evropě. Dle řady odborníků je děl díla založen na skutečné události ze sedmdesátých let XIX. století, kdy nastala hospodářská krize ve Valencii, a došlo k velkým nepokojům mezi rolníky kraje Huerta v okolí Valencie.³¹ Román začíná retrospektivně. Strýc Barret nemůže dále platit nájemné za půdu, kterou obdělává a je donucen pozemek opustit. Ve vzteku zabije majitele půdy a je odsouzen. Jeho rodinu pak stihne velká bída. Rolníci z okolí odmítají obdělávat půdu na pozemku, kde strýc Barret pobýval. Chtěli, aby půda ležící ladem byla odplatou majitelům pozemku za jejich kruté chování k Barretovi. Ze severu valencijského kraje však dorazí pracovitý zemědělec Batiste s velkou rodinou a pozemek si pronajme. Práci a život v kraji se mu snaží překazit všichni sousedé v čele s opilcem a zahalečem Pimentó. Rodinu Batisteho postihne nejedno neštěstí. Po úmrtí jednoho z jeho dětí se však zdá, že se vztahy mezi sousedy urovnají. Pimentó však nenechá situaci klidnou a dojde k šarvátce mezi protagonisty, ve které je Pimentó poražen a smrtelně zraněn. Batisteho stihne odplata. Spálení jeho chalupy a zničení jeho úmorné snahy uživit rodinu. Autor v románu znamenitě zachycuje duši venkovského lidu, psychologii postav a přítomný fatalismus. Stejně jako v ostatních Blascových dílech nacházíme v tomto románu mistrovské popisy krajiny a místních zvyků. Zpočátku se zdá, že se Blasco Ibáñez staví spíše na stranu

³⁰ Viz předmluva románu. Blasco Ibáñez, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991.

³¹ Viz Millán Sánchez, Fernando. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia, Graciela editores, 2011, s. 121-123.

postavy Batisteho, ale v závěru díla se situace změní a autor sympatizuje s postavou Piméntona. Román v českém jazyce vyšel v roce 1903 pod názvem Chalupa v překladu Antonína Pikharta.

Další román zasazený do valencijského kraje, *Entre naranjos*, vydaný roku 1900 zaznamenal velký ohlas zejména mezi literárními kritiky v Madridu. Na počest autora madridská radnice uspořádala velkolepé oslavy. V tomto románu autor použil řadu impresionistických obrazů a scén, které vykreslují venkovské prostředí Valencie. Děj románu *Entre naranjos* se odehrává na pozadí politického dění a života buržoazní třídy, žijící z exportu pomerančů ve městečku Alzira a jeho okolí v osmdesátých a devadesátých letech XIX. století. Autor zde opět projevuje detailní znalost lidu, prostředí a společenské reality valencijské oblasti dané doby. Stejně jako v románu *Arroz y tartana*, i zde je zaznamenána touha po postupu na sociálním žebříčku, moci a bohatství. Tento sociální vývoj Rafaela, mladého poslance z významné rodiny Brull, je však proti vůli jeho matky narušen jeho vášnivým milostným poměrem s německou operní zpěvačkou Leonorou. Zdá se, že snaha matky bude zmařena, ale mladíkův poměr nakonec skončí a on pokračuje ve své politické dráze a ve šlépějích svých předchůdců. Čest i pověst rodiny jsou zachráněny.

Do nové ho století Blasco Ibáñez vkročil s ne příliš úspěšným historickým románem *Sónicca la Cortesana*. Roku 1902 si však reputaci opět vylepšil vydáním románu *Cañas y barro*, románu o boji člověka s přírodou v jezerní oblasti Albufera uprostřed rýžových polí. Jedná se o román s psychologickým zaměřením, který ukazuje krutosti, kterých je člověk schopen. Výjimečný je také rozmanitostí postav, představujících hned několik typů obyvatel venkova ve třech generacích, žijících v uzavřené a izolované společnosti ve vesnici El Palmar. Starý rybář, strýc Paloma, zastupuje tradiční a těžký život na jezeře. Jeho syn však zastává jiné názory a nechce se stát rybářem. Rozhodne se žít zemědělstvím a na březích jezera buduje rýžová pole. Krásná a sebevědomá Neleta se zajímá jen o majetek, finanční prostředky a její sociální postavení a ze stejného důvodu se neváhá vdát za nejbohatšího muže vesnice, Cañamela. Do vesnice se však vrátí její bývalý milenec Tonet a mezi ním a Neletou znovu vzplanou silné city. Jejich vášně vyvrcholí zplazením potomka. Tonet však není schopen žít rodinu a Neleta se za žádnou cenu nechce vzdát dědictví po zesnulém Cañamelovi (o které by dle jeho závěti přišla navázáním vztahu s jiným mužem). Román vyvrcholí tragédií – Tonet zabije narozené dítě i sebe. Jejich těla jsou schována v bahnitých vodách jezera, ale krutá pravda nakonec vyjde najevo. *Cañas y barro* je posledním z románů s valencijskou

tematikou. Je nejnaturalističtějším románem z celé série (nic v tomto díle není idealizováno, vše je zobrazeno ve své naturalistické, často velmi hrůzné, podobě) a řadou odborníků je považovaný za nejlepší román z valencijského prostředí. Fernando Millán Sánchez ve své knize o románu říká: „*Čist román Cañas y barro* znamená čist nejlepší romanopisce XIX. století. Zejména Francouze a Rusy.“³²

Vicente Blasco Ibáñez valencijská regionální témata definitivně opustil vydáním románu *La Catedral* roku 1903. Tento rok je považován za počátek vzniku série románů takzvaných sociálních.

Přejdeme nyní k detailnějšímu studiu zobrazení španělské Valencie v dílech Vicenta Blasca Ibáñeze. Zaměříme se zejména na autentičnost doby, prostředí a společnosti, které jsou vyobrazeny v těchto dílech a také na smýšlení a intence autora při jejich tvorbě.

4.2 Doba

Historický rámeček 2. poloviny XIX. století a tedy i období vzniku a děje románů zasazených do valencijského prostředí jsme již nastínili v první kapitole této práce. Valencie se v této době nacházela v etapě intenzivního vývoje. Během druhé poloviny XIX. století pokračoval demografický růst zahájený v předešlých obdobích a v rámci rozšíření města byly zbourány hradby. Stále také přetrvával velký rozdíl mezi majetnými obyvateli města a obyvateli žijícími v bídě, nespokojenými a protestujícími proti své tehdejší situaci. Z hlediska politického byla oblast zasažena neúspěchem revoluce roku 1848. Vliv na dění v regionu měly dvě velké krize: revoluční události roku 1873 a separatistická povstání a boje na Kubě roku 1895. Velkou ranou pro Valencii byl také úpadek hedvábnictví, zapříčiněný z části chorobami, napadajícími morušovníky v oblasti, ale především silnější a pokrokovější konkurencí francouzského Lyonu. Tato situace nepříznivě ovlivnila ekonomiku regionu i pracovní trh a vyvolala celkový úpadek kraje. Valencie na tuto událost reagovala komercializací zemědělství, které hedvábnický průmysl postupně nahradilo. Rozvinul se export citrusových plodů, k němuž dopomohl rozmach železniční dopravy a začalo se rozmáhat i vinařství regionu. Železniční síť byla teprve v počátcích a většina spojů byla ve výstavbě nebo se plánovala. Rostla a sílila buržoazie, která však postrádala průmyslovou

³² Millán Sánchez, Fernando. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia, Graciela editores, 2011, s. 135.
„*Leer Cañas y barro es leer a los mejores novelistas del XIX. A los franceses y a los rusos fundamentalmente.*“

výrobu a zaměřila se na rozvoj zemědělství. „*Valencijská buržoazie nebyla schopná reagovat na výzvu industrializace a chtěla se vyhnout druhé etapě ekonomického procesu tak, aby přešla rovnou do etapy třetí, etapy buržoazie finanční* Tato historická anomálie vedla k osamocení, ve které se Valencia nachází při prosazování politiky ekonomicky volného trhu v období, kdy v Evropě vládne protekcionismus, který se prosadí i ve zbytku Španělska...“³³

Pojetí historie Vincenta Blasca Ibáñeze v jeho cyklu valencijských románů vychází především z pohledu zaměřeného na společnost a prostředí, které se navzájem prolínají a ovlivňují. Dále se tedy zaměříme na tyto aspekty.

4.3 Prostředí

V krátkém shrnutí informací o románech z valencijského prostředí jsme zmínili, že každý z románů této skupiny se odehrává v jiném prostředí valencijského kraje, nazývaném Levante. Román *Arroz y tartana* je románem z městského prostředí Valencie, srdce celého kraje. Dějištěm románu *Flor de Mayo* je přímořská rybářská oblast. *La barraca* je románem z prostředí Huerty, úrodných zahrad obklopující město Valencie. Oblast pomerančových sadů v povodí řeky Júcar (la Ribera de Júcar) je zobrazena v románu *Entre naranjos*. A román *Cañas y barro* se odehrává ve specifickém prostředí jezera Albufera.

Vicente Blasco Ibáñez nám tak prostřednictvím všech pěti valencijských románů poskytuje celistvý pohled na kraj valencijského údolí 2. poloviny XIX. století, kraj rozprostírající se „*Desde Cullera a Sagunto*“.³⁴ K dokonalému zobrazení tohoto kraje autor využívá podrobných realistických popisů. Tento pohled by se nám mohl naskytnout z vrchu zvaném Silos de Burjassot, místa, o kterém jedna z postav románu *Arroz y tartana* říká, že ho

³³ Sebastián Domingo, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000, s. 53.

„*La burguesía Valenciana no había sabido responder al reto de la industrialización y quiso eludir esa segunda etapa del proceso económico general para pasar al tercero, la de la burguesía financiera. Esta anomalía histórica aumentaba la soledad en la que se encuentra Valencia, al propugnar una política económica librecambista en una época en que proteccionismo volvía a imperar en Europa y que triunfaría en el resto de España...*“

³⁴ Blasco Ibáñez, Vicente. *Cuentos Valencianos*. 3.a ed. México: Espasa-Calpe Argentina, 1953, Colección Austral, s. 9.
(*Od Cullery po Sagunto*)

Ferdinand VII. označil za balkon Španělska.³⁵ Pohled, pro který autor užívá umění svých znamenitých popisů, v tomto případě dokonce ve spojení s hudbou: „*¡Qué espectáculo! Esto es una Sinfonia de colores, una verdadera Sinfonia...El cabrilleo de las temblonas aguas de las acequias, heridas por la luz, era el trino dulce y tímido de los violines melancólicos; los campos de verde apagado, sonaban... como tiernos suspiros de los clarinetes, «las mujeres amadas», como les llamaba Berlioz; los inquietos cañares con su entonación amarillenta y los frescos campos de hortalizas, claros y brillantes como lagos de esmeralda líquida, resaltaban sobre el conjunto como apasionados quejidos de la viola de amor o románticas frases del violoncelo; y en el fondo, la inmensa faja de mar, con su tono azul esfumado, semejava la nota prolongada del metal que, a la sordina, lanzaba un lamento interminable.*“³⁶

Abychom však lépe porozuměli této symfonii prostředí, podíváme se na každý kraj tvořící jeho celek zvlášť.

4.3.1 Valencie, hlavní město kraje

Jak uvádí José Luis León Roca, v době, kdy se narodil Vicente Blasco Ibáñez byla Valencie tradičním středozemním městem své doby. Město bylo malé, s úzkými uličkami a obehnané hradbami. Koryto řeky Turie, vedoucí podél městských hradeb bylo téměř vždy vyschlé, protékalo jím jen pár malých potůčků. Byla tak ideálním místem pro trh s dobytkem. Valencie čítala téměř 150 000 obyvatel. Ve městě se žilo klidným a jednotvárným životem. Kromě čtyř divadel zde nebylo mnoho míst určených pro zábavu obyvatel.³⁷ Město se však rychle měnilo. Mizely dostavníky a s podporou bankéřů a finančníků se rozvíjela železnice. V této době zatím existoval pouze vlak, který každodenně jezdil na sever do Tarragony. Železniční spojení s Madridem bylo teprve ve výstavbě a trať na jih do Cullery a na západ do Utielu se plánovala. Začínaly se bourat hradby, aby se město mohlo rozšiřovat. I přes tyto změny byl rozvoj města s porovnání s jinými západoevropskými městy pozadu. Nebyl ještě

³⁵ Viz Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubá*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 207.

³⁶ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 182-183. (*To je pohled! Toť symfonie barev! Učiněná symfonie!...Třepotavý záblesk chvějících se vod v náhonech, v nichž se obráželo slunce, byl sladkým a plachým švitem zasmušilých houslí; pole tlumeně zelená, zněla...jako něžné vzdechy klarinetů, »milovaných žen«, jak je nazýval Berlioz; neklidné rákosiny žlutavé barvy a svěží pole zelenin, jasná a zářivá, jako jezera tekutého smaragdu, vystupovaly z celku jako vášnivé vzlyky violy d' amour či romantické věty violoncela, a v pozadí podobalo se to nekonečné pásmo moře průsvitně zamodralého táhlému tónu kovu, který tlumen sordinou, zalkával bez konce.* Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubá*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 208-209.)

³⁷ Viz León Roca, José Luis. *Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia: Asociación Vicente Blasco Ibáñez, Centro de estudios León Roca, 2003, 2a edición, s. 7-8.

zaveden rozvod pitné vody a plynové osvětlení mohli obyvatelé města obdivovat pouze v ulici San Vicente. Většina ulic byla prašná, bez vydláždění a po dešti se měnila v bahnité stoky. Po městě jezdily tramvaje. Buržoazie však pro svou přepravu používala *Tartanas* – dvoukolé kočáry, tažené koňmi, typické pro oblast Valencie, znak sociální distingovanosti a také symbol románu *Arroz y tartana*. *Tartanas* a své drahé oděvy pak jejich majitelé ukazovali na obdiv při procházkách a projíždkách po promenádě plné květinových záhonů zvané Alameda. Tyto procházky připomínali spíše výstavu šatu a majetku. „*Lo que atraía la atención de todos era el desfile incesante de coches, símbolos de felicidad y bienestar*“³⁸ Kromě Alamedy bylo ve městě i několik dalších parků. Autor zmiňuje především zahrady La Glorieta³⁹. Jak Blasco Ibáñez v tomto románu popisuje, buržoazie se pyšnila také letními sídly za městem v horách nebo v přímořské oblasti. V případě rodiny doña Manuely, protagonisty románu *Arroz y tartana*, se jednalo o již zmiňované Silos de Burjassot.⁴⁰ Znamením prestiže bylo také mít v domě velké patio, mramorové dekorace, honosné pracovny, služky a kuchařky, zlaté hrnky na čokoládu a stříbrné příbory.⁴¹ Centrem města bylo rušné tržiště, nacházející se u náměstí Plaza del Mercado⁴², nedaleko kostela Santos Juanes. Důležité místo zobrazené ve všech valencijských novelách, jehož popisu autor věnuje téměř celou první kapitolu románu *Arroz y tartana*. Náměstí Plaza del Mercado, na kterém se nachází také La Lonja (tržiště s hedvábím, jehož zpracováním byla Valencie v té době proslulá), a přilehlé ulice Bolsería a San Fernando byly místem shromažďování davů. Na náměstí u budovy hlavního tržiště bylo velké množství volně stojících stánků. V okolí se nacházela řada obchodů, mezi nimi i v románu popisovaný obchod *Las tres Rosas*. Kromě tohoto živého náměstí Blasco mluví také o kruhovitém náměstí Plaza Redonda zvaném *Clot*, kde se prodávala drůbež. Zmiňuje také velké náměstí Plaza de la Reina s katedrálou, u které se pravidelně schází *Tribunal de las Aguas* (vodní soud, který Blasco popisuje v románu *La barraca*), hovoří o Plaza de la Constitución (dnes Plaza de la Virgen) a místě zvaném Bajada de San Francisco, prostranstvím na kterém se spojovalo několik ulic a které v letech

³⁸ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpression. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 252. (*Všeobecnou pozornost budil nekonečný průvod kočárů, znaků to bohatství a blahobytu...* Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubka*. Přeložil Antonín Píkhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s. 292.)

³⁹ *Ibis*, s. 295.

⁴⁰ *Ibid.* s. 179-184.

⁴¹ *Ibid.* s. 69, 89, 95, 245.

⁴² *Ibid.* s. 9-25.

1927-1933 prošlo řadou změn. Dnes je na tomto místě hlavní radniční náměstí města (Plaza del Ayuntamiento).

Blasco Ibáñez v románu *Arroz y tartana* poukazuje na rozdělení města do distriktů a čtvrtí. Hovoří zejména o čtvrti řemeslníků Esuelas Pías kolem tržiště; Carmen s ulicí Caballero, ve které žila nejvyšší vrstva; předměstí Ruzafa, kam se majetnější zemědělci z vesnice El Palmar v jezerní oblasti Albufera jezdili léčit z bahenní zimmnice; dělnické čtvrti na druhém břehu řeky, a čtvrti rybářů (Barrio de Pescadores), špinavé zóně delikventů a prostitutek plné hostinců. Autor románu *Arroz y tartana* se v tomto díle zmiňuje o dvou vstupních branách do města, které byly součástí hradeb, Torres de Quart, kudy do města přicházeli lidé z kraje Ribera a která sloužila jako věznice, a Puerta de Serranos u řeky Turie. Tyto dvě brány jsou jediné, které se při bourání hradeb zachovaly a které ve městě stojí dodnes. Ve většině domů ve městě bydleli přímo jejich majitelé. Jiné byly pronajímány. V domech se svítilo olejovými nebo petrolejovými lampami a jako topení se používalo tradiční *brasero* (mísa se žhavím uhlím).⁴³ Ve Valencii, hlavním městě kraje, se střetávali příslušníci všech společenských vrstev z celé oblasti, místem setkání bylo tržiště a přilehlé náměstí a ulice v centru města, o kterém se znovu zmíníme níže.

4.3.2 Pobřežní oblast Valencie

Centrum města Valencie se nenachází v přímé blízkosti přístavu a hlavní pobřežní oblasti, je od nich vzdáleno přibližně pět kilometrů. V minulosti tak tyto oblasti byly oddělené a pobřežní oblast s přístavem tvořila samostatnou vesnici zvanou El Cabañal (dnes tvoří jednu za čtvrti Valencie), do jejíž blízkosti se v létě jezdili rekreovat buržoazní vrstvy z města. Ráz této oblasti Vicente Blasco Ibáñez výstižně zaznamenal v románu *Flor de Mayo*. Rybařská vesnice je v tomto románu popisována jako špinavá s bídými domy a stájem pro voly, kteří vytahovali lodě z vody na břeh. Rybáři bydleli ve čtvrti Barracas, jejíž název vycházel z pojmenování typických stavení oblasti. *Barracas*, obílené chalupy s rákosovou střechou, se vyskytovaly také v jezerní oblasti Albufery. *Barracas* v Cabañalu však nebyly tak čisté a upravené jako v Albufere, stavení „*olía a hambre y a paliza*“.⁴⁴ Domy majitelů rybářských lodí byly modernější a lišily se barevnou fasádou. Na pláži stály prosté kavárny, postavené

⁴³ Viz Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpression. Madrid: Alianza Ed., 1998, s. 40.

⁴⁴ Blasco Ibáñez, Vicente. *Flor de Mayo*. Mexico, D.F.: Editorial Prometeo, 1944. 2. ed, s. 228. (*páchla hladem a bitím*. Blasco Ibáñez, Vicente. *Květ májový*. Přeložil Karel Štěpánek. Praha: Dělnické knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený), 1927, s. 110.)

ze zbytků ztroskotaných rybářských lodí (jako restaurace a kavárna Tony v románu *Flor de Mayo*⁴⁵). Ve vesnici rostly olivovníky, mezi kterými byly nataženy šňůry k věšení prádla, které ženy praly v blízkém kanále. Toto vzezření rybářského Cabañalu kontrastovalo s objekty vybudovanými k pobytu a zábavě rekreativců přicházejících z města: s lázněmi Las arenas a Victoria, sanatoriem, kasinem, divadlem a prostranstvím zvaným Neptuno. Na písčité pláži se pro návštěvníky budovaly řady stánků ze dřeva a rákosu. Maják se nacházel na kostele a u přístavu byla továrna na plyn. Valencijský záliv se rozprostírá od mysu San Antonio po mys Oropesa. Autor v románu *Flor de Mayo* mluví také o vesnicích a místech, které se nacházejí v celém zálivu. V románu *Flor de Mayo* je zmínka také o ostrovech Columbretes u pobřeží Valencie využívanému k rekreaci. V románu *Flor de Mayo* Blasco Ibáñez často mluví také o moři a klimatu oblasti. Říká, že moře je většinou klidné, ale v okolí Cabañalu není příliš pěkné. Píše o „*colinas misteriosas llamadas los Pedrusquets, que evitaban los pescadores por miedo a que se enroscasen las redes y se hicieran trias*“⁴⁶ a o větru Levante, který zvedá vysoké vlny, přináší děsivé bouře a ohrožuje obyvatele rybářských vesnic ve valencijském zálivu, závislé na darech moře. Tento ráz Cabañalu jak ho popisuje Blasco Ibáñez byl postupem času přeměněn a dnes z něj již zbývá jen málo stop z období 2. poloviny XIX. století.

4.3.3 Úrodný kraj Huerty

Huerta je úrodný zelený kraj rozkládající se v okolí řeky Turie. Tento kraj nám Vicente Blasco Ibáñez přibližuje prostřednictvím románu *La Barraca*: „*Aquello eran tierras: siempre verdes, con las entrañas incansables engendrando una cosecha tras otra, circulando el agua roja a todas horas como vivificante sangre por las innumerables acequias regadoras que surcaban su superficie como una complicada red de venas y arterias*“⁴⁷

Blasco Ibáñez v knize popisuje celý kraj Huerty a jmenuje vesnice, které se v něm nacházejí (Ruzafa, Campanar, Benimaclet, Burjasot, Montaña, Alboraya, Paiporta, Torrente a Sagunto). Přesné umístění děje románu však není zcela jisté, zřejmě je zasazen do vesnice Alboraya,

⁴⁵ Ibid. s. 26.

⁴⁶ Blasco Ibáñez, Vicente. *Flor de Mayo*. Mexico, D.F.: Editorial Prometeo, 2. ed., 1944. s. 197. (záhadné pahorky zvané Pedrusquets, kterým se námořníci vyhýbali ze strachu, že by se jim v nich zamotaly síť. V českém překladu Karla Štěpánka je tato pasáž vynechána.)

⁴⁷ Blasco Ibáñez, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991. s. 59. (To byla půda! Věčně se zelenala, klín její byl neúnavný a plodil jednu žeň za druhou; rudá voda obíhala tam stále jako oživující krev bezčetnými náhony a svodnicemi, které zrývaly povrch půdy jako spleť síť žil... Blasco Ibáñez, Vicente. *Chalupa*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 47.)

kteřou v díle několikrát zmiňuje a kteřou velmi dobře znal. Alboraya je známá především produkcí plodu *chufa* - šáchoru, z jehož hlíz se připravuje typický nápoj valencijské oblasti, *Horchata*. Autor se však nechal inspirovat opuštěným pozemkem ve čtvrti Patraix a reálnými historickými událostmi. V celé oblasti Huerty stála typická valencijská obydlí, již zmiňované *barracas*. Kolem jedné z nich se soustředí děj románu *La barraca*, ve kterém nám jeho autor poskytuje také pohled na život zemědělců a řadu tradic a zvyků, kterým se budeme věnovat později. V Alboraye se nacházel hostinec U sklenky, kde se po těžké práci scházeli zemědělci z vesnice a okolí.⁴⁸ Byla zde tradiční venkovská škola⁴⁹, studna Fuente de la Reina, ke které ženy a dívky chodily pro vodu⁵⁰ a rokle, kam muži chodili lovit holuby.⁵¹ Obživa obyvatel kraje závisela na vláze, přicházející zavlažovacími kanály přiváděné na pole Huerty z řeky Turie.

4.3.4 Údolí podél toku řeky Júcar

Údolí podél dolního toku řeky Júcar, zvané La Ribera, se nachází jižně od města Valencie. Je to rozlehlá oblast, rozkládající se od jihu kraje Albufera po městečko Játiva. V tomto kraji se nachází Benimuslim, Bollús, Benicofar (vesnice, ve které se odehrává příběh povídky *Dimoni* z *Cuentos Valencianos*), Riola, Játiva, Cullera, Denia, Gandía, Carlet, Sueca, Alberic a Alzira (dějiště románu *Entre naranjos*). La Ribera se dělí na dvě části: Baja (dolní) s rozlehlými, uměle zavlažovanými rýžovišti a Alta (horní) plná pomerančových hájů. Vicente Blasco Ibáñez o oblasti La Ribera alta pojednává v románu *Entre naranjos*. Děj románu se odehrává konkrétně v Alziře, hlavním městě oblasti, nacházejícím se na ostrově na řece Júcar a v jeho okolí. Na jaře, když pomerančovničky rozkvetou svými bílými květy (španělsky *azahar*, odtud název pobřeží valencijského zálivu *Costa de Azahar*), zahalí kraj nádherná vůně: "*Comenzaban a florecer los naranjos. La primavera hacía densa la atmósfera. El azahar, como olorosa nieve, cubría los huertos y esparcía su perfume por los callejones de la ciudad. Al respirar se mascaban flores.*"⁵² Toto prostředí dokresluje atmosféru příběhu mladých milenců z románu. Kromě jejich vztahu autor v románu

⁴⁸ Ibid. s. 167-171.

⁴⁹ Ibid. s. 104-112, 115-116.

⁵⁰ Ibid. s. 97.

⁵¹ Ibid. s. 110

⁵² Blasco Ibáñez, Vicente. *Entre naranjos*. Madrid: Cátedra, 1997, s. 272. (Začínali kvést pomerančovničky. Jaro zahušťovalo atmosféru. Pomerančový květ zahalil sady jako vonící sníh a šířil svou vůni uličkami města. S nádechem se mezi zuby cedily květy.)

poukazuje na zemědělskou práci v oblasti a export pomerančů. Pomerančové sady mají velkou produkci. Půda, ze které stromy v této oblasti vyrůstají, je stejně jako v kraji Huerta zbarvena do červena. Buržoazní rodiny žijí ve městě v luxusních domech, vybavených přepychovým nábytkem. Díky umístění Alziry na ostrově jsou zde domy hodně vysoké a uličky křivolaké a tmavé. Blasco Ibáñez město přirovnává k Benátkám.⁵³ Centrem dění je Kasino. V románu je patrná mnohaletá historie města. Autor o ní hovoří zejména v souvislosti s mostem Peunte de Arrabal, ke kterému se vztahuje stará legenda o patronu města, svatém Bernardu.⁵⁴ Autor také mluví o povodních, které město každoročně zasahují. Každých padesát šest let je povodeň velká a ničivá. Zaplavené bývá celé centrum města.⁵⁵ Místní obyvatelé jsou však na tyto nepříjemnosti zvyklí.

4.3.5 Oblast jezera Albufera

Albufera je oblast s rozlehlým sladkovodním jezerem, nacházející se na jihu od hlavního města provincie Valencie, mezi úrodnou Huertou, Riberou a pobřežím Středozevního moře. Vesnice této oblasti položená nejbližší k Valencii se jmenuje El Saler, nachází se v ní přístav na jezeře. Na opačném konci území Albufery se nachází rybářská vesnice Cataroja. Nejtypičtější a nejznámější vesnicí oblasti je El Palmar, dějiště románu *Cañas y barro*. Svě jméno prý získala pro svůj původ, na jejím místě býval ostrov porostlý malými palmami.⁵⁶ V XIX. století vesnici tvořila jen jedna ulice s namodro, nazeleno či narůžovo natřenými domy a několik chatrčí s kulatou střechou.⁵⁷ Jediná budova o dvou podlažích byla škola nacházející se na náměstí. Na náměstí byl také olivovník, u kterého se scházeli lidé a na který se zavěšovaly ztracené předměty, kostel zasvěcený patronu vesnice, Niño Jesús (Jezulátku). Ve vesnici byl hostinec starého Cañamela, který v Palmaru funguje dodnes. Od náměstí podél jezera stála typická stavení *barracas*, nabílené chalupy se slaměnými střechami s kříži. Jelikož v této době často docházelo k požárům, mezi řadami chalup byly rozestupy, aby se případný požár nemohl rozšířit na sousední chalupu.⁵⁸ V celém okolí se nacházely bažiny sousedící s jezerem, na kterém bylo několik ostrovů porostlých

⁵³ Ibid. s. 99.

⁵⁴ Ibid. s. 99-102.

⁵⁵ Ibid. s. 102.

⁵⁶ Viz Blasco Ibáñez, Vicente.. *Cañas y barro*. 1. ed. Esplugas de Llobregat: Plaza & Janes, 1976 s. 95.

⁵⁷ Ibid. s. 5.

⁵⁸ Ibid. s. 23.

rákosím. Kolem chalup a k vesnici vedla řada kanálů. Po jezeře pluly rybářské lodě a lodě, převážející náklad. Jezero bylo mělké, a tak se používaly dlouhé tyče k odrážení ode dna. Pobřežní oblast s pláží a borovicovým lesem se nazývá La Dehesa.⁵⁹ Je porostlá divokou vegetací a nacházejí se zde laguny vytvořené dešťovou vodou. Autor v románu *Cañas y barro* vypráví příběh pocházející z prostředí Dehesy. V okolí jezera i ve Valencii tento příběh opravdu koluje již řadu let, není vymyšlený Blascem Ibáñezem. Do Dehesy chodili pro dřevo lidé z vesnice El Palmar. El Palmar byl rybářskou vesnicí, ale pěstovala se zde i rýže. Její pěstování a produkce se postupně zvyšovala tak, jak lidé po kouscích rozšiřovali pole na úkor jezera (jako postava syna strýčka Palomy v *Cañas y barro*). Blasco Ibáñez v románu rozlišuje obyvatelé této oblasti žijící na pevné půdě (*gent de terra*) a obyvatelé z jezera. Ve skutečnosti však lidé z okolí El Palmaru takového rozlišení, na rozdíl od jiných rybářských vesnic, nepoužívali. Blasco Ibáñez v počátku románu mluví o historii Albufery a Palmaru. Říká, že lidé si stále pamatují návštěvu Carlose IV, jeho ženy a Godoye.⁶⁰ Mluví o prvním privilegii lovu v Albufeře, udělené conquistadorem Valencie Jaimem I. Blasco Ibáñez popisuje Albuferu jako nepříjemné místo plné zápachu tlejícího bahna, s nažloutlou vodou.

Jak jsme již poznamenali na začátku podkapitoly pojednávající o prostředí valencijského regionu, Vicente Blasco Ibáñez svými valencijskými romány poskytl celistvý pohled na valencijské údolí druhé poloviny XIX. století. Všichni odborníci se shodují, že podobu valencijského údolí Blasco Ibáñez ztvárnil opravdu mistrně a historicky reálně. Valencijský kraj však není pouhým údolím. Od pobřeží valencijského zálivu na sever se zvedá horské pásmo patřící k Iberskému pohoří, které tvoří poměrně velkou část valencijského kraje. Toto hornaté území zahrnuje města Utiel, Requena, Liria, Chelva, Segorbe a Ayora. Většina této horské oblasti spadá do kraje Huerta. Porovnáme-li však tuto geografickou skutečnost kraje Huerta, s popisem Huerty Vincenta Blasca Ibáñeze, zjistíme, že autor tuto suchou hornatou část téměř nezmiňuje. Mluví pouze o zelené a zavlažované části Huerty. Valencijská vysočina je však také důležitou součástí kraje. V dnešní době je tato oblast známá svým vinařstvím, jehož rozvoj nastal v 2. polovině XIX. století. Enric Sebastián ve své práci uvádí, že absence popisu hornatého kraje Huerty ve valencijských románech je zapříčiněná aragonským pohledem na Valencii, který Blasco měl.⁶¹

⁵⁹ Ibid. s. 10.

⁶⁰ Ibid. s. 45.

⁶¹ Sebastián Domingo, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000, s. 44.

Prostředí, ve kterém se valencijské romány odehrávají, je důležitým prvkem každého z děl spadajících do této série. Vicente Blasco Ibáñez nám ukazuje, jak velký vliv má na obyvatele některého z uvedených prostředí jeho ráz. Prostředí má v románech Blasca Ibáñeze významnou úlohu, mění lidi, kteří v něm žijí. Fernando Millán na jedné ze svých přednášek dokonce řekl, „*el ambiente es el protagonista de las novelas valencianas*“.⁶² V sérii valencijských románů se projevuje determininismus vztahující se k prostředí a také ke společnosti, která se s prostředím prolíná a je jeho součástí.

4.4 Společnost

Ve všech valencijských románech Vicente Blasco Ibáñez zobrazil sociální život, zvyky a představy a názory převládající ve společnosti 2. poloviny a konce XIX. století. Blasco Ibáñez zachytil dobu přechodu od staré tradiční společnosti ke společnosti nové, buržoazní, do níž sám patřil. Využíval tak svých vlastních zkušeností a pozorování. Většina postav jeho románů nejsou zidealizovaní hrdinové, ale reální, prostí lidé. V každém z románů, zasazených do prostředí kraje Levante, je zobrazen sociální konflikt mezi vyššími majetnějšími vrstvami, které rozhodují o životě v kraji, a vrstvami nižšími a nemajetnými. Měšťané vyšší střední třídy se snažili proniknout či splynout s aristokracií. Zřetelná byla materialistická filozofie společnosti. Znatelný je v románech také individuální konflikt jednotlivců, kteří jsou frustrováni nátlakem požadavků tradiční společnosti již minulé a zároveň jsou na ně kladeni požadavky nové. Jejich chování bylo ovlivňováno celkovým sociálním prostředím.

I když Blasco Ibáñez ve valencijských románech vyobrazil regionální společnost daného kraje, mnoho zobrazovaných prvků, problémů a postojů platilo univerzálně pro celou společnost konce XIX. století. To je i jedním z důvodů, proč byly jeho romány úspěšné i za hranicemi Španělska.

4.4.1 Společenská hierarchie

Vicente Blasco Ibáñez ve své sérii valencijských románů zachycuje zejména nižší pracující vrstvy venkovské společnosti. Realisticky jsou však zobrazeny i vyšší vrstvy

⁶² Přednášky v rámci kurzu Curso La obra literaria de Blasco Ibáñez. En colaboración con Asociación Vicente Blasco Ibáñez. Casa museo Blasco Ibáñez, Valencia, září – říjen 2013. (*Prostředí je protagonistu valencijských románů.*)

společnosti. Věrohodně je vyobrazen i kontrast mezi jednotlivými vrstvami a konflikty pramenící z rozdílů mezi nimi. Blasco Ibáñez tak celkově zachytil vztahy ve společnosti restaurační monarchie XIX. století. Jeho valencijské romány nám tak mohou sloužit jako svědectví dokumentující historickou realitu.⁶³

Vyšší vrstvy společnosti jsou zachyceny zejména v románu *Arroz y tartana*, kde je řeč o vyšších vrstvách buržoazie. V románu *Entre Naranjos* se Blasco Ibáñez dotýká problému instituce *caciquismo* a o církvi se zmiňuje v románu *Cañas y barro*. Na problematiku nižších venkovských pracujících vrstev se zaměřují zejména romány *Flor de Mayo*, *La barraca*, a *Cañas y barro*. Všechny zmíněné vrstvy společnosti se v románech setkávají, střetávají a ovlivňují.

Nejvýrazněji je jejich každodenní interakce zobrazena ve scénách zachycujících náměstí Plaza del Mercado a přilehlé Mercado central, hlavní tržiště Valencie. Tyto scény nalezneme zejména v románu *Arroz y tartana* a *Cañas y barro*. Hlavní tržiště je jedním z nejdůležitějších elementů celé série románů z valencijského prostředí. Nejvýznamnější roli má v románu *Arroz y tartana*, ale důležitou úlohu má i v kontextu ostatních čtyř valencijských románů.

Hlavní tržiště a přilehlé náměstí „*es para Valencia vientre y pulmón a un tiempo*“⁶⁴ a dokazuje provázání města s venkovskými zemědělskými a rybářskými oblastmi. Valencijské tržiště je ozvěnou členitosti celé oblasti a je místem setkání všech skupin společnosti - vyšších i nižších, jak z města, tak i z částí mimoměstských. Vicente Blasco Ibáñez v románu *Arroz y tartana* zobrazuje tržiště ve slavnostní den - v předvečer vánočních svátků. Sebastián Domingo ve své práci mluví o sérii sociálních fenoménů, se kterými jsme se mohli ve zmiňovaném období na hlavním tržišti setkat, a které jsou přesvědčivě zobrazeny v románech Blasca Ibáñeze. Mezi tyto fenomény řadí třídní konflikty, okázalost vyšších vrstev v kontrastu s bídou a chudobou vrstev nižších, vyjadřování konsenzu privilegovaných vrstev se způsobem života neurozených tříd, neznalost skutečné sociální situace, nátlak vyvíjený na zemědělské vrstvy obyvatel a jejich nejistotu.⁶⁵ Pracující zemědělci z oblastí

⁶³ Viz Sebastián Domingo, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000.
Viz Millán Sánchez, Fernando. *Valencia 1868-1936: De la revolución liberal a la revolución republicana*. Valencia: Gráficas Mari Montañana, 2013

⁶⁴ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 10.
(*jest zároveň žaludkem i plicemi Valencie* Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubu*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s. 7.)

⁶⁵ Viz Sebastián Domingo, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000, s. 58.

mimo město jsou zároveň obchodníky a snaží se na tržišti prodat plody své nelehké práce a uživit tak svou rodinu a vydělat si na nájem půdy, kterou obdělávají. I mezi zemědělci obchodujícími na tržišti panuje určitá hierarchie. Jedna část, zvaná „*aristocracie trhu*“⁶⁶, prodává v pevných stáncích uvnitř budovy tržiště, zatímco ostatní, kteří nemají povolení k prodeji v budově si musí každé ráno hledat místo na přeplněném náměstí před budovou. Při prodeji svých zemědělských produktů se setkávají s neuctivým chováním a opovržením vyšších vrstev (buržoazie a středních obchodních vrstev společnosti). Život buržoazie autor ve zmiňovaném románu zobrazuje detailněji. Výše jsme již zmínili tematický význam samotného titulu románu - *Marná chlouba* - který je patrný napříč celým textem. Příslušníci nižší městské buržoazie se snaží působit jako příslušníci vyšších vrstev. Často přitom zapomínají na svůj prostý původ. Jejich vzezření je pro ně vším a jejich okázalost nezná mezí. Hlavní postava románu, rentiérka doña Manuela, vidí společnost jednoduše a rozděluje ji na dvě třídy, „*los que van a pie y los que gastan carruaje; los que tienen en su casa gran patio con ancho portalón y los que entran por estrecha escalerilla o por obscura trastienda.*“⁶⁷

Kromě zmíněných *tartan* se Vicente Blasco Ibáñez ve valencijských románech zmiňuje také o vlaku, symbolu nadřazenosti vyšších tříd a pokroku. Naopak kůň či loď, které byly jako nezbytná síla využívány k obživě, byly znakem tříd nižších.

Dychtivost některých postav románu *Arroz y tartana* je typická pro kapitalistickou společnost. Mimo trh a náměstí u tržnice autor vyobrazil také dění na burze s cennými papíry a v obchodech v centru města. Kromě zemědělců a buržoazie se v románu objevují postavy řemeslníků, cizinců, přistěhovalců, finančníků, majitelů obchodů, lichvářů i zahalečů a zlodějů. V díle můžeme sledovat také tři generace obyvatel města. Majitel a zakladatel obchodu U tří růží, don Eugenio García, zastupuje v románu první generaci, starou střední třídu doby Ferdinanda a její názory. Zajímavá je také postava finančníka a lichváře dona Manuela Fora, který svým klientům půjčuje hotovost s třiceti procentním úrokem. Pokrytecky svým klientům projevuje soucit a sympatie. Jeho postava je symbolem přetrvávající feudální mentality. Nakonec skončí špatně. Šlechtu a aristokracii ve zmiňovaném románu, ani v jiném ze série, autor nezobrazil, zmiňuje se o nich jen zběžně.

⁶⁶ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 24. „*aristocracia del mercado*“

⁶⁷ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 57. (v ty, kdož chodě pěšky a v ty, kdož jezdí v kočáře. V ty, kdož mají v domě svém velké nádvoří s několikerým schodištěm a v ty, kdož vcházejí do domu úzkými schody nebo tmavým průjezdem. Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chlouba*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s 64.)

Blasco Ibáñez v *Arroz y tartana* mluví také o úpadku hedvábnictví. Jedna z postav doslova říká: „*Aquí, en estos talleres, estaban la riqueza y la honra de Valencia; aquí trabajaban los velluters...ahora, todo muerto por culpa del maldito Lyon, de esos gabachos que con sus máquinas endiabladas nos han arruinado.... Ya no hay moreras en la huerta; en las barracas se ha perdido la memoria de las cosechas de capullo, y ha muerto una industria... industria no; un arte que nosotros, aunque cristianos viejos, heredamos directa y legítimamente de nuestros abuelos los moros....*“⁶⁸

S tématem tržišťe se setkáváme také v dalším románu z valencijského prostředí, *Flor de Mayo*. Ženy rybářů z Cabañalu se v ranních hodinách přemísťovaly na trh do města prodat ryby ulovené předcházejícího dne. Cestou musely u mostu *Puente del Mar* projít kontrolou *el fielato*, která dohlížela na pohyb přichozích do města. Zároveň také zamezovala přímému kontaktu venkovských čtvrtí s městem. Při kontrolování se rybářky setkávaly s ostatními obyvateli přichozími do města, zejména zemědělci. Z chování žen v románu při kontrolování a vážení jejich produktů je patrná jejich nespokojenost s kontrolní institucí, které musely odevzdávat daň za možnost prodeje ve městě. Autor románu *Flor de Mayo* detailně zobrazuje pracovní prostředí rybářů z přímořské vesnice a dynamiku jejich života, prvek chybějící ve statickém vyprávění v románu *Arroz y tartana*. Enric Sebastiá rybáře nazývá proletariátem.⁶⁹ Stejně jako v předešlém zmiňovaném románu, také ve *Flor de Mayo* je tržiště Valencie významným prvkem díla. V chování rybářek je znatelný styl života a mentalita předkapitalistického období, které začínají být překonány a střetávají se s mentalitou a názory novými. Stejně jako jsou překonány některé instituce, včetně *el fielato*.

Námořníci při získávání obživy denně riskují životy, ohrožování rozmary moře. To se týká rybářů i námořníků pašujících přes moře zboží z Afriky. Situace obou skupin je však mizerná díky jejich mentalitě a postavení ve společnosti. „*Ya no enseñaba el puño al mar. Volviale la espalda con marcado desprecio, pero amenazaba a alguien que estaba tierra adentro, al Miguelete, que a lo lejos alzaba su robusta mole sobre la masa de tejados de la ciudad. Allí estaba el enemigo, el verdadero autor de la catástrofe. Y el puño de la bruja del mar, hinchado y enorme, amenazaba siempre á la ciudad, mientras su boca vomitaba*

⁶⁸ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 170. (Zde, v těchto dílnách, bylo bohatství a čest Valenci. Zde pracovali hedvábní tkalci...A teď...teď je to všechno mrtvo vinou toho prokletého Lyonu, těch špinavců, kteří nás přivedli na mizinu ďábelskými svými stroji. Již není v kraji moruší, v chalupách zapomněli již sbírat zámotky, a zahynulo řemeslo...ne řemeslo, umění, které jsme, ač jsme ode dávna křesťany, zdědili přímo a rovnou po svých praotcích Maurech. Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubka*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s 195-196.)

⁶⁹ Sebastiá Domingo, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000, s. 90, 93.

injurias. ¡Que viniesen allí todas las zorras que regateaban en la Pescadería! ¿Aun les parecía caro el pescado?... ¡A duro debía costar la libra! ⁷⁰ Tragický konec románu tak jeho protagonistka nepřičítá osudu, ani přírodnímu živlu, ale městu a jeho tržišti.

Nelehkou situaci měli také rybáři a zemědělci v jezerní oblasti Albufery. V románu *Flor de Mayo* jsou rybářky z tohoto kraje, prodávající na tržišti Valencie, popisovány jako ty nejbídnější a nejodsuzovanější. Z románu *Cañas y barro* Blasco je opět patrné vůdčí postavení města oproti oblasti. Autor zmiňuje způsob, jakým byly rybářům kraje každoročně určovány oblasti jezera, ve kterých mohli rybařit. Ve slosování *sorteo de redolins* byla losována jména a přiřazována k daným oblastem. „...unos puestos eran mejores que otros, se había establecido el sorteo anual, y los buenos bocados pasaban de mano en mano. El que hoy era un miserable, mañana podía ser rico: esto lo ordenaba Dios, valiéndose de la suerte. El que habla de ser pobre, pobre quedaba, pero con una ventana abierta para que entrase la Fortuna si sentía el capricho.“⁷¹ Obživa rybářů tak z velké části závisela také na štěstí určeném losováním. Mladší generace chtěli předejít tomuto krutému osudu a rozhodli se pro jiný způsob obživy: pěstování rýže. Blasco Ibáñez popisuje postupné vytváření nové zemědělské půdy, určené k pěstování této plodiny, v bažinatém okolí jezera. Jejich práce však byl stejně nelehká jako práce rybářů. Rýže byla náročná na pěstování a zemědělci trávili celé dny po kolena zaboření v bahně. Velmi často tak podléhali různým nemocem způsobených tvrdým klimatem a špatnými hygienickými podmínkami. Nejčastějším onemocněním v oblasti Albufery byla bahenní zimnice. Bohatší obyvatelé Albufery se jezdili léčit do Ruzafy. Většina lidí ale žila v bídě a mnoho z nich nemocem každoročně podlehl. V díle *Cañas y barro* byl nejbohatší postavou hostinský Cañamel. Jediná historicky reálná postava románu. Cañamel se však ve skutečnosti obohatil pašováním zboží po moři (stejně jako synové Tony v románu *Flor de mayo*), nikoliv zisky z pohostinství. Byl nejvlivnějším mužem kraje. Zajímavou postavou je také místní kněz. Církev mu za jeho služby málo platí, a tak si přivydělává pytláctvím. Avšak neváhá církvi a státní moci vypomáhat udáváním obyvatel

⁷⁰Blasco Ibáñez, Vicente. *Flor de Mayo*. Mexico, D.F.: Editorial Prometeo, 1944. 2. ed., s. 286.

(Už nehrozila moři pěstí. Obrátila se k němu zády s opovržením, ale hrozila někomu, kdo byl uvnitř země, směrem k Migueletě, která v dálce zvedala svoji mocnou masu nad množstvím městských střech. Tam jest nepřítel, skutečný původce katastrofy. A pěst mořské čarodějky, naběhlá a veliká, hrozila stále městu, zatím co její ústa chrlila hanlivá slova. »Ať sem přijdou všechny ty ženy, které smlouvají na rybím trhu! Ještě se jim zdají ryby drahé?...Duro by měla státí libra!...« Blasco Ibáñez, Vicente. *Květ májový*. Přeložil Karel Štěpánek. Praha: Dělnické knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený), 1927, s 142-143.)

⁷¹ *Cañas y barro*. 1. ed. Esplugas de Llobregat (Barcelona): Plaza & Janes, 1976, s. 98.

(některá místa byla lepší než jiná, ustanovila se loterie probíhající každý rok, a dobrá sousta tak putovala z jednoho na druhého. Ten, který byl dnes bidákem, se zítra mohl stát boháčem: tak kázal Bůh využívaje štěstěny. Ten kdo říkal, že je chudý, chudým zůstal, ale s oknem otevřeným, aby mohla vstoupit štěstěna, kdyby se jí zachtělo.)

žijících v El Palmaru a pomáhat při různých procesech proti nim. Obyvatelé kraje Albufera žili prací a mnoho z nich nikdy neopustilo svou rodnou vesnici. Jedinou změnou v jejich monotónním životě byla velká vesnická slavnost odehrávající se před vánoci a den lovu.

Na tržišti se časně ráno s rybářkami z Cabañalu a Albufery setkávali i zemědělci z kraje Huerta, kteří chodili na trh prodat zeleninu a mléko. Kromě těchto produktů obyvatelé Huerty odváželi z města odpadky⁷² a poskytovali měšťanům služby služebných a kojných. Autor v románu kromě zemědělců zmiňuje také ženy z kraje, které časně ráno chodily pracovat do tkalcovských dílen a továren. Buržoazie z města byla na produktech a službách Huerty závislá. Považovala ji však za svůj majetek. Zemědělci museli platit majitelům půdy, kterou obdělávali, vysoké nájemné. Žili však ve svízelných podmínkách, sociální nejistotě, ve trachu z nedostatku vody pro zavlažování svých polí a pracovali od úsvitu až do noci. V 70. letech XIX. století se zemědělci v Huertě vzbouřili a odmítali majitelům pozemků žijícím ve městě platit vysoké daně zavedené feudálními předpisy. Došlo k nepokojům a ke stávkám, při kterých se zelináři se svými produkty nedostavili na tržiště. Někteří protestující zemědělci se však zalekli výhrůžek majitelů pozemků, dostali strach, že o pronajatou půdu přijdou a daně nakonec v plné výši zaplatili. Zemědělci, kteří ve stávce pokračovali se krajanům, kteří je odmítli nadále podporovat mstili zapalováním jejich chatrčí. Odpor a protesty zemědělců byly divoké a dlouhou dobu se je nedařilo potlačit. Po několika měsících však byla řada viníků zadržena a odsouzena. Majitelé pozemků se sjednotili v ligu, žádající o pomoc se vzniklou situací vládu. Ta roku 1868 reagovala reformou střežení oblasti a dohlížejíci venkovská hlídka byla postupně nahrazena četníky. Tento konflikt měl kořeny v ekonomické krizi Valencie vyvolané krachem hedvábnického průmyslu. Ta měla za následek zvýšenou nezaměstnanost, která zapříčinila úpadek obchodu v kraji. Lidé si nemohli dovolit nakupovat jako dříve a zemědělci tak neprodali všechny produkty. Majitelé pozemků navíc zvedali nájemné, aby si vynahradili ztráty způsobené krachem hedvábnictví, do kterého investovali.⁷³ Tuto reálnou historickou událost zachycuje Vicente Blasco Ibáñez v románu *La barraca*. V předmluvě románu, kterou sepsal roku 1925, autor říká: „*Era la historia de unos campos forzosamente yermos, que vi muchas veces, siendo niño, en los alrededores de Valencia, por la parte del cementerio...el relato de una lucha entre labriegos*

⁷² Viz Blasco Ibáñez, Vicente. *Cuentos Valencianos*. 3.a ed. México: Espasa-Calpe Argentina, 1953. Povídka *El Femater*, s.114-130.

⁷³ Millán Sánchez, Fernando. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia, Graciela editores, 2011, s. 121-123.

*y propietarios, que tuvo por origen un suceso trágico y abundó luego en conflictos y violencias.*⁷⁴

Po krachu hedvábnického průmyslu nastal v ekonomice Valencie obrat k lepšímu spolu s exportem citrusových plodů. Zformovala se nová buržoazní skupina, utvořená na základě obchodování s citrusy a vývozu pomerančů. Většinou se jednalo o obchodníky, kteří se na tuto oblast přeorientovali po krachu hedvábnického průmyslu. O této společnosti Blasco Ibáñez píše v románu *Entre naranjos*. Stejně jako v románu *Arroz y tartana*, i v tomto díle je zobrazena dychtivost buržoazie po společenském vzestupu a majetku. Příslušníci buržoazie si uvědomovali bezmocnou situaci a mentalitu zemědělců. Neprojevovali k nim však žádný soucit. Jejich stavu naopak využívali ve svůj prospěch. Lichváři, které Blasco popisuje v románech *Arroz y tartana* a *La barraca* tvoří skupiny vytvářející nátlak na nižší vrstvy městských obyvatel. V mimoměstských oblastech se během restaurační monarchie upevnil vliv politického kontrolního mechanismu kasikismu. Kasikové ovládali venkovské oblasti a měli silnou politickou moc. Byli modernějším ztvárněním feudálního pána. Kasikové v románu *Entre naranjos* ovládají oblast města Alzira po několik generací. „*Desde Valencia hasta Játiva, en toda la inmensa extensión cubierta de arrozales y naranjos que la gente valenciana encierra bajo el vago título de la Ribera, no había quien ignorase el nombre de Brull y la fuerza política que significaba.*“⁷⁵ Nejmladší generaci kasiků oblasti představuje protagonista románu Rafael Brull. Je poslancem zastupující oblast Alziry a vlastníkem několika pomerančových sadů. Žije v přepychové vile, kterou jednomu zbankrotovanému aristokratovi zabavil jeho dědeček, nejstarší z generace kasiků. Ve vile rodiny Brullů byly připravovány veškeré zákulisní politické machinace. Vybírali se radní, zhotovovaly se seznamy nevyhovujících politiků, kontrolovaly se volební hlasy obyvatelů kraje, diktovaly se ceny pomerančů pro celou oblast. Autor románu popisuje klientelismus a intriky v dané době běžně využívané pro získání politické moci a finančních prostředků. Je vyobrazeno, jak kasikové půjčují zoufalým zemědělcům peníze a zavazují je nepřiměřenými hypotékami. Kasiky podporovala také církev. Kněz z místního kostela říká: „*Gracias a él (don Ramón) la ola de la demagogia se detiene ante el templo y los malos principios no triunfan en el*

⁷⁴ Blasco Ibáñez, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991, s. 6.

(*Byla to historie pozemků pustých z donucení, které jsem mnohokrát viděl jako malý kluk v okolí Valencie, blízko hřbitova... vyprávění o boji mezi sedláky a vlastníky pozemků vzniklo na základě tragické události, která vyústila v řadu konfliktů a násilností*)

⁷⁵ Blasco Ibáñez Vicente. *Entre naranjos*. Madrid: Cátedra, 1997. Edición de José Mas y María Teresa Mateu, s. 111.

(*Od Valencie po Játivu, v celé té nesmírné ploše pokryté rýžovišti a pomerančovnicemi, kterou valencijský lid shrnuje mlhavým názvem Poříčí, nebyl nikdo, kdo by neznal jméno Bull a politickou sílu, kterou představovalo.*)

*distrito. El es quien tiene en un puño a los impíos.*⁷⁶ Je zřetelný také vývoj kasikismu. První generace toužila po bohatství, pro druhou generaci byla nejdůležitější moc nad lidmi kraje a generace třetí pocítovala potřebu získat a udržet si místo na nejvyšší části společenského žebříčku, veřejné uznání a popularitu. Tyto generace byly v románu vyobrazeny jako lichvář, kasik a poslanec. Je zřetelné, že Vicente Blasco Ibáñez si na rozdíl od většiny uvědomoval soudobou společenskou realitu a nebál se ji literárně zobrazit. Blasco Ibáñez v tomto románu zachytil ekonomickou revoluci Valencie a přechod ke kapitalistické a finanční společnosti.

Zajímavou úlohou zaujímají v Blascových valencijských románech ženy. Obecně by se dalo říci, že ženy jsou centrální postavou románu, většinou jsou jejich protagonistkami, důležitými vedlejšími postavami, nebo tyto postavy ovládají či ovlivňují. Fernando Millán říká, že kromě románu *La barraca* je v sérii valencijských románů všudypřítomná ničemnost žen. Bylo by však vhodné provést detailnější prostudování tohoto problému.

4.4.2 Problémy společnosti

Vicente Blasco Ibáñez ve svých románech zasazených do valencijského prostředí odráží kromě ekonomických problémů a bezpráví nižších vrstev i některé další konkrétní problémy, kterými valencijská společnost na konci XIX. století procházela.

Autor se zmiňuje o kriminalitě, která souvisela se sociální nerovností společenských vrstev a s chudobou části obyvatel valencijského kraje. Ve městě se pohybovala řada drobných zlodějů i proslulých kriminálních. Zdržovali se většinou ve čtvrti Barrio de Pescadores (čtvrť, kde původně žili rybáři), zóně delikventů a prostitutek, plné hráčských doupat a hostinců nedaleko centra města. Drobní zloději, mnohdy i malé děti, se často shlucovali do skupin, ve kterých v centru města okrádali majetnější obyvatele. Taková událost je zobrazena ve scéně z tržiště v románu *Arroz y tartana*: „*El mísero rebaño pasó ante doña Manuela con triste chancleteo, y la señora no pudo reprimir un movimiento de repulsión ante aquellas cabelleras greñudas y encrespadas que servían de marco a rostros escuálidos y sucios, en los que la piel tomaba aspecto de corteza. ¡Gran Dios, qué gente! Y doña Manuela, viendo tales fachas, por una extraña relación de pensamientos, sujetó su bolso con las dos manos, como si alguien fuese a robarla. Después se tentó los bolsillos del gabán, y... ¡justo! ¡No eran falsas sus sospechas! Le habían robado el pañuelo... ¡Cómo estaba el mundo! No había religión, orden ni autoridad, y... ¡claro! era imposible que una persona*

⁷⁶ Blasco Ibáñez Vicente. *Entre naranjos*. Madrid: Cátedra, 1997. Edición de José Mas y María Teresa Mateu, s. 119.

(*Díky donu Ramónovi se demagogická vlna zastavuje před chrámem a špatné principy tak nemohou v kraji triumfovát. Je to on, kdo má pěst na neznabohy.*)

decente saliese a la calle sin que la pillería le diera que sentir.“⁷⁷ V těchto zlodějských skupinách také někdy končily děti z Aragonie, které jejich rodiče přivedli do města, kde je ve víře v jejich lepší budoucnost zanechali osudu. „*pero si en todas las tiendas recibían una negativa y era desechada la oferta del criadico, entonces se realizaba la leyenda inhumana, de cuya veracidad dudaban muchos...Vagaban padre e hijo, aturcidos por el ruido de la venta, estrujados por los codazos de la muchedumbre, e insensiblemente, atraídos por una fuerza misteriosa, iban a detenerse en la escalinata de la Lonja, frente a la famosa fachada de los Santos Juanes. La original veleta, el famoso pardalòt, giraba majestuosamente.—¡Mia, chiquio, qué pájaro...! ¡Cómo se menea...!—decía el padre. Y cuando el cerril retoño estaba más encantado en la contemplación de una maravilla nunca vista en el lugar, el autor de sus días se escurría entre el gentío, y al volver el muchacho en sí, ya el padre salía montado en el macho por la Puerta de Serranos, con la conciencia satisfecha de haber puesto al chico en el camino de la fortuna.*

El muchacho berreaba y corría de un lado a otro llamando a su padre. «¡Otro a quien han engañado!», decían los dependientes desde sus mostradores, adivinando lo ocurrido; y nunca faltaba un comerciante generoso que, por ser de la tierra y recordando los principios de su carrera, tomase bajo su protección al abandonado y lo metiese en su casa, aunque no le faltase criadico.“⁷⁸

Tento úryvek z románu *Arroz y tartana* odkazuje na reálný jev, ke kterému ve Valencii v druhé polovině XIX. století docházelo. Navíc zde autor zahrnul i autobiografický prvek. Jedním z takto opuštěných mladíků byl i otec Blasca Ibáñeze. Přistěhovalci z Aragonie tvořili velkou část valencijské populace. Většinou se usadili,

⁷⁷ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 35.

„*Ubohé stádo minulo Doňu Manuelu, klapajíc smutně rozbitými střevíci, a paní nebyla s to, aby potlačila odpor k těm rozczuchaným a změněným vlasům, tvořícím rámeček kolem obličejů hubených a špinavých, v nichž se kůže již podobala skorem kůře. Bože můj, to je lid. A doña Manuela, vidouc takové obličejce, stiskla podivným seřaděním myšlének tobolku svoji oběma rukama, jakoby jí ji někdo chtěl ukrást. Na to ohmatala kapsy svého kožichu a... vida! Podezření její nebylo marno!...ukradli jí šátek...Je to svět! Nezná náboženství, řádu ni úcty...věru, slušný člověk nesmí teď vyjít na ulici, aby nepadl do rukou darebákům.*“ Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chlouba*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s. 38-39.

⁷⁸ Ibid. s. 36-37.

(...*odmítli-li nabídku služebníčka ve všech obchodech, stala se skutkem nelidská legenda, o jejíž pravdivosti mnozí pochybovali...Otec a syn zastavili se u schodiště Lonjy proti starobylém průčelí chrámu Svätých Janů. Podivná korouhvička, slavný padalót, se vážně točila na věži: «Podívej hochu, to je divné zvíře...A jak se motá!» řekl otec. A když se neohrabaný hoch zakoukal s rozkoší do podívané, které doma na vsi niky nespatriil, zmizel průvodce jeho života mezi lidem, a než se hoch vzpamatoval, vyjížděl již otec branou de Serranos (Horákův) a těšil se vědomím, že hocha připravil na dráhu štěstí. Hoch se rozvrískal a pobíhal sem a tam, volaje otce. «Zase jeden napálený», řekli sobě prodavači za pulty, tušíce, co se stalo, a vždy se naskytl nějaký šlechtetný obchodník, který byl také z toho kraje a vzpomínaje začátků své dráhy, ujal se opuštěného a vzal si jej do domu, ač snad «služebníčka» nepotřeboval.* Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chlouba*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s. 40.)

věnovali obchodu a stali se z nich *valencianos nuevos* tvořící část valencijské buržoazie. Někteří nacházeli uplatnění jako zemědělci. Ve Valencii je nazývali *churros*.⁷⁹ Batiste z románu *La barraca* také přišel ze severu valencijské provincie, sousedící s Aragonií za lepšími životními podmínkami. Blasco popisuje Batisteho, příchozího z oblastí hraničících s Aragonií v románu *La barraca*: „*Vestía de labrador; pero el modo de llevar el pañuelo anudado a la cabeza, sus pantalones de pana y otros detalles de su traje delataban que no era de la huerta, donde el adorno personal ha ido poco a poco contaminándose del gusto de la ciudad. Era labrador de algún pueblo lejano: tal vez venía del riñón de la provincia. Era la emigración de una familia entera... oliendo a hambre, a fuga desesperada.*“⁸⁰

Dalším problémem doby byla špatná kvalita školství. Ta je patrná v románu *La barraca*. Blasco Ibáñez zmiňuje vyučování formou memorizace: „*Allí imperaba el método moruno: canto y repetición, hasta meter las cosas con un continuo martilleo en las duras cabezas.*“⁸¹ Mluví také o tělesných trestech a násilné, autoritativní formě výuky dona Joaquína. Ta se odráží v chování žáků, kteří napadnou syny Batisteho. Nejmladší z nich pak následkům napadení podlehne. Mladí útočníci byli ovlivněni všudypřítomným násilím. Ve valencijských románech Blasca Ibáñeze se násilí objevuje opakovaně a najdeme jej i ve sbírce Valencijských povídek (*Cuentos Valencianos*).⁸² Čtenář je často svědkem vraždy. Příkladem může být zoufalý čin strýčka Barreta v románu *La barraca*: Barret „*sintió que toda su sangre le subía de golpe a la cabeza... y se incorporó, tirando de la hoz... impidiéndole toda fuga... Pretendía escurrirse... huir de la terrible hoz, en cuya hoja se quebraba un rayo de sol y se reproducía el azul del cielo. Como tenía la acequia detrás de él, no encontraba sitio para moverse, y echaba el cuerpo atrás, pretendiendo cubrirse con las crispadas manos. El labrador sonreía como una hiena, enseñando sus dientes agudos y blancos de pobre. - ¡Embustero! ¡Embustero! -contestaba con una voz semejante a un ronquido. Y, moviendo*

⁷⁹ Sebastián Domingo, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000, s. 153.

⁸⁰ Blasco Ibáñez, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991, s. 24-25. (Batiste byl oděn po selsku, ale způsob, jakým měl obvázan šátek kolem hlavy, jeho aksamitové spodky a jiné podrobnosti jeho kroje svědčily, že není ze zelinářův, u kterých se ústroj zvolna porušil městským vkusem. Byl to asi sedlák z nějak vzdálené vsi; snad ze středu provincie...Sťahovala se to celá rodina...čišel z nich hlad a zoufalý útěk... Blasco Ibáñez, Vicente. Chalupa. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 16.)

⁸¹ Ibid. s. 120. (vládla tam metoda maurská: prospěvovati a opakovati, až to v tvrdých hlavách utkvělo. Blasco Ibáñez, Vicente. Chalupa. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 16.)

⁸² Viz Blasco Ibáñez, Vicente. *Cuentos Valencianos*. 3.a ed. México: Espasa-Calpe Argentina, 1953. Povídka *La corrección*, s. 92-99.

su herramienta de un lado a otro, buscaba sitio para herir... había derribado de un solo golpe una de las manos crispadas. Quedó colgando de los tendones y la piel, y el rojo muñón arrojó la sangre con fuerza, salpicando a Barret... pero antes de caer al suelo, la hoz partió horizontalmente contra su cuello, y... ¡zas!, cortando la complicada envoltura de pañuelos, abrió una profunda hendidura, separando casi la cabeza del tronco.“⁸³

Blasco Ibáñez ve valencijských románech zmiňuje také alkoholismus a prostituci.

4.4.3 Zvyky a svátky

V sérii valencijských románů Blasca Ibáñeze nalezne čtenář velké množství kostumbristických prvků. Autor tak dokresluje realistický obraz doby a života společnosti druhé poloviny a konce XIX. století.

Zajímavým zvykem, souvisejícím s obživou zemědělců v kraji Huerta, je výše zmiňovaný *Tribunal de las Aguas de Valencia*. Vodní soud, rozsuzující spory nevzdělaných zemědělců, má kořeny zřejmě již v X. nebo XI. století a jeho soudci se ve Valencii pravidelně schází dodnes. Dnešní podobu soud získal za arabské nadvlády, na což poukazuje den a čas jeho konání a ukazování soudců na účastníky nohou. Po conquistě Valencie roku 1238 jeho funkci zprávoplatnil Jaime I. v *Fueros de Valencia*.⁸⁴ K soudu přicházeli zemědělci ohlašující spor se svými sousedy a dožadující se spravedlnosti nebo zemědělci ohlášení hlídači kraje. Pokud soud rozhodl pro vinu obžalovaného, čekal ho trest. Tím bylo odepření vody pro náhon vedoucí k jím obdělávaným polím na určitou dobu, nebo peněžitá pokuta. Blasco Ibáñez *Tribunal de las Aguas de Valencia* znamenitě popisuje v románu *La barraca*: „*Toda la huerta que tenía agravios que vengar estaba allí (ante la catedral), gesticulante y ceñuda, hablando de sus derechos, impaciente por soltar ante los síndicos o jueces de las siete acequias el interminable rosario de sus quejas. El alguacil del tribunal, que llevaba más de cincuenta años de lucha con esta tropa insolente y agresiva, colocaba a la sombra de la portada ojival las piezas de un sofá de viejo damasco, y tendía después una verja baja, cerrando el espacio*

⁸³ Blasco Ibáñez, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991, s. 47-48.

(ucítil, že se mu veškerá krev hrne rázem k hlavě... a vztyčil se srpem v ruce... zastavil jej (majitele pozemku) na břehu náhonu, který tekl podél cesty... chtěl uniknouti, uhnouti se strašlivému tomu srp, na kterém blýskal slunečný paprsek a obrážel se nebeský blankyt. Ale za sebou měl náhon a neměl kam ustoupiti... Sedlák se zasmál jako hyena, ceně ostré a bílé zuby chudása. «Podvodníku! Podvodníku!» odpovídal (Barret) hlasem, který byl spíše chrapotem, a mával srpem hledaje, kam by jej zaťal... uťal jedinou ranou jednu z těch napřažených rukou, zůstala viseti jen na šlachách a kůži, a z rudého pahýlu vyrazila prudce krev... než se svalil, ťal srp rovnou do jeho krku, prosekl mnohonásobný obvaz šátků a způsobil mu hroznou ránu, div, že hlavu nesrubl nadobro.

Blasco Ibáñez, Vicente. *Chalupa*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 37-38.)

⁸⁴ Betoret-Paris, Eduardo. *El costumbrismo regional en la obra de Blasco Ibáñez*. Valencia: Fomento de Cultura, 1958, s. 217-222.

*de acera que había de servir de sala de audiencia... Terminó el alguacil de arreglar el tribunal, y plantóse a la entrada de la verja, esperando a los jueces. Iban llegando, solemnes, con una majestad de labriegos ricos, vestidos de negro, con blancas alpargatas y pañuelo de seda bajo el ancho sombrero... La gente labradora miraba con respeto a estos jueces salidos de su clase, cuyas deliberaciones no admitían apelación. Eran los amos del agua; en sus manos estaba la vida de las familias, el alimento de los campos, el riego oportuno, cuya carencia mata una cosecha.*⁸⁵ Každý soudce zastupoval jeden náhon a oblast přivádějící vodu z řeky Turie: Quart Feitenar, Mislata, Rascaña, Avara, Robella, Termos a Mestalla. „*Mostrábanse orgullosos los huertanos de su tribunal. Aquello era hacer justicia; la pena, sentenciada inmediatamente, y nada de papeles, pues éstos sólo sirven para enredar a los hombres honrados. La ausencia del papel sellado y del escribano aterrador era lo que más gustaba a unas gentes acostumbradas a mirar con miedo supersticioso el arte de escribir, por lo mismo que lo desconocen.*“⁸⁶

Ve všech pěti valencijských románech autor zobrazuje také rodinné zvyky. Zmiňuje události od narození přes důležité momenty (jako jsou zasnuby, svatba nebo manželství) až po úmrtí a zvyky s nimi spojené. Kromě manželského života se ve valencijských románech často objevuje i život párů mimo manželský svazek (např. don Juan a Vincenta v *Arroz y tartana*). Rodiny na venkově většinou žili i s prarodiči (např. rodina Palomů v *Cañas y barro*). Hlavou rodiny byl otec. Ženy se k němu chovaly podřízeně. Rodiny mívali 3–4 děti, které otec vychovával velmi přísně.

Detailně se Blasco Ibáñez věnuje slavnostem a náboženským svátkům. Nejvíce jich popisuje v románu *Arroz y tartana*. Autor čtenáře provádí celým rokem a vyobrazuje všechny

⁸⁵ Blasco Ibáñez, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991, s. 71-74.

(Veškeré zelinářství, které mělo nějaké nesrovnalosti, shromážděno tu (před katedrálou) mávalo rukama a mračíc se hovořilo o svých právech a nemohlo se dočkati, až spustí před rozhodčími či před soudci ze sedmi náhonů nekonečný růženec svých žalob. Soudní sluha, který již po více než padesát let zápolil s tím neshůdným a doléhavým množstvím, postavil pod gotický portál dlouhou pohovku, potaženou starým damaškem, a rozestavil pak nízké zábradlí a uzavřel tak chodník před vchodem, který měl býti soudní síní...stanul u vrátek dvířek očekávaje soudce. Přišli slavnostně; bylo zřejmo, že to jsou bohatí sedláci; byli černě oděni, měli bílé plátěné střevíce a hedvábný šátek pod širokým kloboukem...Venkované hleděli s úctou na soude, kteří vyšli z jejich třídy, a jejich rozhodnutí nedopouštělo odvolání. Vládli vodou; v rukou jejich spočívalo žití rodin, výživa polí, vhodné zavodnění, a když se to nedostavilo, bylo veta po žni.“ Blasco Ibáñez, Vicente. *Chalupa*. Přeložil Antonín Píkhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903, s. 60.)

⁸⁶ Ibid. s. 76.

(Zelináři byli hrdí svým soudem. To byla spravedlnost! Řeč a pak trest, a ne ty papíry, kterými se uvádějí poctiví lidé do neštěstí. Nejvíce se líbilo lidem, že tu není kolkovaného papíru a zapisovatele, který jest postrachem lidí, zvyklých hleděti s jakousi hrůzou na neznámé jim umění písařské.)

nejdůležitější události. Hned v první kapitole jsou popisovány přípravy na Vánoce ve městě. Blasco Ibáñez zmiňuje nakupování na tržišti, slavnostní večeři a návštěvu půlnoční mše. Detailněji se věnuje oslavám příchodu Nového roku, popisuje velké rodinné setkání, večeři, zábavu a posílání novoročních přání. V tomto případě je popis přípravy na večeři a večeře samotná popisována velmi podrobně. Důraz autor klade na postavení protagonistky Doni Manuely, její snahu o zapůsobení na hosty, reálnou ekonomickou situaci rodiny a sociální vztahy. Novoroční oslava připomíná spíše oslavu Vánoc, nebo je jim podobná.

Jedním z nejosobitějších a nejtradičnějších valencijských svátků byla již v XIX. století „slavnost svatého Josefa“ (dnes známá pod názvem *Las Fallas*). Slavnost mající kořeny již v dobách arabských a oslavující příchod jara. Týden před slavností se vyklízely truhlářské dílny a lidé shromažďovali kusy dřeva a staré haraburdí k přípravě velkých hranic. Blasco Ibáñez v románu *Arroz y tartana* vysvětluje původ slavnosti, její vývoj a charakter: „*La falla es la fiesta popular por excelencia: una costumbre árabe, transformada y mejorada a través de los siglos hasta convertirse en caricatura audaz, en protesta de la plebe. Primero, los moros, en los ruidosos alalies con que solemnizaban sus festividades, gozaban en hacer grandes hogueras; los cristianos adoptaron después esta costumbre, como muchas otras; lentamente, el número de fallas fue limitándose en el año, hasta quedar las de San José, que hacían los carpinteros para solemnizar la fiesta de su patrón y la llegada del buen tiempo, en el que ya no se trabaja de noche; hasta que por fin, el espíritu innovador del siglo hermojó la falla, dándole un aspecto artístico, encerrando el montón de esteras y trastos viejos entre cuatro bastidores pintados y colocando encima monigotes ridículos para regocijo de la multitud. Al principio, las figuras groseras y mal pergeñadas representaron escenas de la vida privada, murmuraciones de vecinos; pero después la sátira se remontó, metiéndose de rondón en la política, y las fallas se convirtieron en burlas al gobierno y caricaturas de la autoridad.*“⁸⁷ Autor dále popisuje hranici se satirickým sousoším (*fallu*) na náměstí před domem doñi Manuely, protagonistky románu, představující Sagastu a několik ministrů jako hudebníky. Vyobrazuje prostředí oslav, obyvatelé města zvědavě navštěvující hranice,

⁸⁷ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 127-128. (*Hranice jest slavností po výtce lidovou, arabským zvykem, měněným a vylepšovaným po věky, až se změnil v odvážnou karikaturu, v protest lidu. S počátku Mauri na svých hlučných alalies, zapalovali velké hranice, aby učinili slavnost skvělejší. Křesťané přijali tento obyčej jako mnohé jiné, Zvolna se počet hranic v roce obmezoval, až zbyl jenom den svatého Josefa, o kterém ji stavěli tesaři na oslavu svátku svého patrona a příchodu pěkného počasí, ve kterém se již nepracuje za tmy. Na konec novotářský duch století vykrášlil hranici, dávaje jí ráz umělecký, obklopil hromadu rohoží a trosek čtyřmi malovanými kulisami a postavil na ni směšné panáky pro zábavu obecenstva. S počátku představovaly hrubé a špatně upravené figury výjevy ze soukromého života, vtipy ze sousedstva, ale záhy se lidová satira obrátila na politiku, a hranice se proměnily v úšklebky vládě a pikantní karikatury, směřující proti úřadům.* Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chlouba*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s. 146-147.)

smažení typických sladkostí buñuelos, hudbu, zábavu a vyvrcholení slavnosti: zapálení připravených hranic. „...*la muchedumbre estaba dominada por esa impaciencia que, entre la gente levantina, basta que sea manifestada por uno para que los demás se sientan contagiados.*»—*¡Fueeego...! ¡fueeego...! —segúan aullando de los cuatro lados de la plazoleta... Cuando los biombos transparentaron una mancha roja que rápidamente se agrandaba entre incesante chisporroteo, la muchedumbre lanzó un «¡oh!» de satisfacción... —¡Que toquen la Marsellesa!—... La música rompió a tocar... y por toda la plaza se esparció un ambiente de bienestar, reflejándose en los rostros. La Marsellesa... ¡y el gobierno en la hoguera! ¿Qué más podían pedir? Y el entusiasmo meridional, caldeando los cerebros, hacía pasar ante los ojos risueños espejismos. Todos se sentían dominados por un optimismo meridional. La música seguía rugiendo la Marsellesa, y en la multitud, alguno de los ardorosos, trastornado por la ilusión y por el himno, creyendo que la cosa ya estaba en casa, gritaba a todo pulmón: «¡Viva la República!»*⁸⁸ V tomto výjevu Blasco Ibáñez zachycuje povahu lidu a dokresluje tak sociální prostředí děje románu.

Podrobně autor popisuje také atmosféru Svatého týdne: „*Las tiendas cerradas, el adoquinado silencioso, sin que una rueda lo conmoviese; las gentes vestidas de negro, con aire solemne. Parecía que por la ciudad pasaba una epidemia*“⁸⁹ Ve městě se shlukovali vojáci a ulicemi chodily průvody. Svatý týden a Velikonoce jsou ve Valencii zároveň oslavami uctění obětí moře a proto se jejich hlavní program odehrává v přímořských oblastech. V Cabañalu probíhá tzv. procesí Setkání. Oslavy Velkého pátku jsou popisovány v románu *Flor de Mayo*. Už od rána „*Marchaban por distintas calles dos procesiones; en la una la Virgen,... y en la otra Jesús...Y los sordos parches siempre tronando, las trompetas lanzando sonidos desgarradores... —¡Señor!... ¡Ay Señor, Deu meu!—murmuraban con acento angustiado las viejas pescaderas,...Entre los espectadores veíanse caras pálidas y ojerosas, bocas sonrientes, gente alegre que, después de una noche tormentosa, había*

⁸⁸ Ibid. s. 129-132.

(množství bylo již netrpělivé, neboť u lidí toho kraje stačí, aby projevil netrpělivost jeden, a druzí se ihned nakazí. Vypadalo to už jako na zápasíšti s býky ve dnech nepokojných. «Zapálit!...zapálit!» vylo to na čtyřech stranách náměstí....Když počala stěnami prozařovati rudá skvrna, rostoucí rychle za stálého praskotu, zaznělo v obecenstvu spokojené «áh!»... «Ať zahrají Marseillaisu!»...Hudba zahrála,...a celým náměstím se rozhostila spokojenost, obrážejíc se v obličejích, radostně se usmívajících. Marseillaisa...a vláda na hranici! Co si mohli ještě přát? A nadšení jiozorcův, zaněcující jim mozky, stavělo jim před zraky libezné přeludy. Všechny zůahal jižní optimismus, který pokládá za skutečnost každý výtvor své obraznosti....Věřili, že to upalují skutečně vládu za zvuků Marseillaisy, a živnostníci snili bdíce o snížení daní, bílé bluzy o odstranění potravní daně a zlevnění vína a ženy, dojaté a téměř v slzách, že navždy zmizí odvod...a v množství zvolal nějaký zanícenec z plných plic u vytržení náladou a hudbou, jakoby již bylo všechno vykonáno: «Ať žije republika!»)

⁸⁹ Ibid. s. 188.

(Krámy zavřeny, dlažba tichá, bez jediného hrčícího kola, lid v černém šatu, vážný. Vypadalo to, jakoby v městě vládla nějaká nákaza....)

*venido de Valencia para reír un poco; y cuando se burlaban demasiado fuerte de los grotescos figurones, no faltaba algún soldado de Pilatos que agitaba el espadón amenazante, rugiendo con santa indignación:—¡Morrals!... ¡Morrals! ¿Veniu á burlarse? ¡Á burlarse de una fiesta tan antigua como el mismo Cabañal!... ¡Señor! de Valencia habían de ser para atreverse a tanto“*⁹⁰ Blasco Ibáñez zde zachytává pravou tvář zbožnosti valencijského lidu, zejména městského.

Velikonoce jsou ve Valencii svátkem radosti a veselí, probíhající tři dny, většinou na volných prostranstvích. Postavy v románu *Arroz y Tartana* je oslavují ve vile v Burjassotu. Dalšími svátky zmiňovanými či popisovanými ve valencijských románech jsou křesťanská slavnost Božího těla, při které městem prochází procesí a vzduchem se vznášjí okvětní lístky růží. Dále slavnosti patronů Valencie San Vincenta Ferrera a Panny Marie, patronky všech opuštěných. Jednotvárný život v Palmaru přerušuje slavnost konaná na oslavu místního patrona Jezulátka. V popisu této slavnosti v románu *Cañas y barro* je výrazný a silný kontrast této okázalé slavnosti ke každodenní práci a bídě obyvatel vesnice. Autor zmiňuje také městský karneval a červencovou slavnost, ve kterých se předváděly především buržoazní vrstvy z města. Detailnější popis věnuje zejména poslední z nich. V románu *Arroz y tartana* píše o býčích zápasech probíhajících během červencové slavnosti (Feria de Julio): *„Llegó el día de la primera corrida. La atmósfera parecía cargada de un ambiente extraño de locura y brutalidad.... Sonó la música, y un movimiento de ansiedad, de emoción, dio la vuelta a la plaza, haciendo latir sus corazones. La lidia las (a las hijas de doña Manuela) aburría o las horrorizaba... El primer toro... ¡bueno! Todavía les causaba cierta ilusión el arrojo de los diestros, el valor de aquellos cuerpos esbeltos, nerviosos y ligeros que escapaban milagrosamente de entre las curvas astas; pero apenas comenzó la parte brutal del espectáculo y cayeron pesadamente como sacos de arena los infelices peleles forrados de amarillo, mientras el caballo escapaba, pisándose en su marcha los pingajos sangrientos como enormes chorizos, las jóvenes volvieron la cabeza con un gesto de asco y no quisieron*

⁹⁰. Blasco Ibáñez, Vicente. *Flor de Mayo*. Mexico, D.F.: Editorial Prometeo, 1944. 2. ed, s. 120-122. *(Ruznými ulicemi kráčela dvě procesí; v jednom Panna Maria...a v druhém Ježíš...bubny dunivě zněly a trumpety vydávaly srdcervoucí zvuky...«Pane!...Ach Pane, Bože můj!», mumlaly s úzkostlivým přízvukem staré rybářky...Mezi diváky byli lidé s bledými obličejí, s modrými kruhy pod očima. Byl to veselý lid, který po bouřlivé noci přišel z Valencie, aby se trochu zasmál. Když se posmívali příliš hlasitě směšným postavám, nechyběl nějaký voják Pilátův, který zamával hrozivě palašem a zařval svatým hněvem: «Necudové! Necudové!...Přišli jste se posmívat?» A posmívat se slavnosti tak staré, jako sám Cabañal!...Pane!...To musili být z Valencie, že si tolik dovolili. Blasco Ibáñez, Vicente. *Květ májový*. Přeložil Karel Štěpánek. Praha: Dělnické knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený), 1927, s. 60-62)*

*mirar al redondel. ¿A qué iban allí? A lo que van todas: a ver y ser vistas, a lucirse un rato...*⁹¹

4.5 Smýšlení a intence autora

Rozmanitost valencijského kraje, svébytnost jeho obyvatel a jejich zvyků a svátků, témata sama o sobě zajímavá, zachytil Vicente Blasco Ibáñez ve valencijských románech znamenitě a originálně.

Kromě tematiky a původu mají romány zasazené do valencijského prostředí řadu dalších společných charakteristik. Je v nich patrný umělecký vývoj Vincenta Blasca Ibáñeze, jeho znalost prostředí, sociální a ekonomické situace a dějin.

Valencijské romány Vincenta Blasca Ibáñeze mají bez pochyby hodnoty umělecké a historické. Z výše uvedených informací je již patrné, že tyto romány autorovi sloužily také jako politický nástroj k získání volebních hlasů mezi středními a nižšími vrstvami obyvatel. Série valencijských románů má mravní, sociální a politický záměr. Jsou prostředkem obhajoby idejí a názorů, které autor veřejně vyjadřoval prostřednictvím republikánského deníku *El Pueblo*. Blasco Ibáñez v nich vyjadřuje své názory proti církvi a restaurační monarchii, kterou zobrazuje jako nepřitele lidu. To je patrné zejména v popisu situace zemědělců, kteří pracují na pronajatých pozemcích v románu *La barraca*. Své názory a negativní postoj k vládnoucí vrstvě a církvi však autor většinou nevyslovuje přímo, ale vyplívají prostřednictvím umělecky ztvárněných obrazů, jednání postav a popisů ekonomické i sociální reality valencijské oblasti. Kritizuje také sociální realitu. Současně je patrná jeho snaha o celkové informování a probuzení národa. Blasco Ibáñez se snažil prostý lid vyobrazit objektivně a reálně, bez idealizace. V tomto ohledu byl úspěšný, přesto se občas zaměřil na některé aspekty či detaily a usiloval o to, aby čtenáři neunikli. Snažil se je oslovit svými názory. Oldřich Bělíč ve své práci uvádí, že „*Ibáñez zachycuje i poměr španělského lidu k náboženství a církvi a uvádí tak na pravou míru představy o tradiční náboženskosti*

⁹¹ Blasco Ibáñez, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpresión. Madrid: Alianza Ed, 1998, s. 280-281. (*Nastal den prvních zápasův. Vzduch zdál se býti naplněn šíleností a surovostí... Ozvala se hudba, a hnutí touhy a vzrušení prolétlo celou arenou a rozbušilo srdce všech... Zápas je (dcery doni Manuely) někdy nudil, někdy lekal... První býk... budiž. To se jim ještě líbila odvaha zápasníků, síla štíhlých svalnatých a bystrých těl, svižně unikajícím zahnutým rohů, ale jakmile nastala surová část podívané a jízdní zápasníci káceli se těžce jako pytle pisku a koně jejich utíkali šlapající si při tom na krvavé vnitřnosti, vypadající jako veliké klobásy, odvracely dívky hlavu s posunkem odporu a již se na zápasíště nepodívaly. Proč tam chodily? Proto, proč tam chodí všechny; aby viděly a byly viděny... Blasco Ibáñez, Vicente. *Marná chloubá. Přeložil Antonín Píkhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907, s. 318-322.*)*

Španělu.⁹² To je patrné zejména ve vyobrazení několika náboženských slavností románu *Arroz y tartana*, které většina obyvatel Valencie považuje především jako příležitost k zábavě. V románu *Cañas y barro* a *Flor de Mayo* jsou také vyobrazeny vesnické náboženské slavnosti. Obyvatelé těchto oblastí je však považují jen jako oživení každodenního života, ve kterém se mohou spoléhat pouze na sebe, nikoliv na vyšší síly.

V některých pasážích valencijských románů je patrný mírný vliv autobiografie autora. I přes autorovu objektivitu je zřejmá jeho příslušnost k buržoázní třídě, od které se odvíjí jeho pohled na společnost. Jeho aragonský pohled na valencijskou krajinu je zaujatý především hojností valencijského údolí. Horskou a vyprahlou krajinu ve svých dílech v podstatě opomíjí. Dobře zná také problematiku migrace obyvatel z aragonského kraje do Valencie, jež je historií jeho vlastní rodiny. Při psaní erotických scén vztahu protagonisty a německé zpěvačky v románu *Entre naranjos*, byl Blasco Ibáñez zřejmě ovlivněn mileneckým vztahem s polskou přítelkyní.⁹³

Autorovy sympatie k jeho rodnému kraji jsou nepopíratelné. Blasco Ibáñez se snažil také o zlepšení situace ve vzdělávacím systému a kultury Valencie. Sám přispěl ke vzniku veřejné knihovny. V jeho dílech je patrná láska k hlavnímu městu Valencii i jeho okolí, které znal velmi důvěrně. Přesto si uvědomoval řadu nedostatků. Ve svém politickém programu se snažil prosadit urbanistickou modernizaci města. Navrhoval například vydláždění ulic, lepší osvětlení, které by vedlo ke snížení kriminality, zlepšení hygienických podmínek, vytvoření více parků, zahrad a úpravu koryta řeky.⁹⁴ Téměř všechny z jeho návrhů se postupně prosadily. Některých velkých urbanistických změn se již Blasco Ibáñez nedožil a jen s těží by si uměl představit dnešní vzhled některých částí Valencie. Některé čtvrti a místa naopak zůstaly téměř beze změn a stále si zachovávají svůj historický ráz (například centrum města Valencie či okolí Albufery s vesnicí El Palmar, která je vyhlášená přírodní rezervací). Stejně tak i v povaze obyvatel Valencie můžeme i dnes pozorovat určité charakteristické rysy, o kterých se dočítáme z děl Vincenta Blasca Ibáñeze.

⁹² Bělič, Oldřich a Vladimír Buben. *Vicente Blasco Ibáñez: Jeho názory na společnost a jeho umělecká metoda*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1953, s. 43.

⁹³ Viz Millán Sánchez, Fernando. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia, Graciela editores, 2011, s. 127.

⁹⁴ Viz Millán Sánchez, Fernando. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia, Graciela editores, 2011, s. 139-143.

5. Závěr

Vicenta Blasca Ibáñeze pojily velmi úzké vazby k jeho rodnému valencijskému kraji. Rozmanitost a svéráznost tohoto kraje literárně zachytil v sérii valencijských románů. Děj těchto románů se odehrává v druhé polovině a na sklonku XIX. století, tedy v době, ve které se formoval současný ráz Valencie. V této době současně žil a tvořil jejich autor. Vicente Blasco Ibáñez byl jedním z předních představitelů španělského realismu a naturalismu. Jeho realistická tvorba byla založena zejména na pozorování. Skvělý pozorovatelský talent, výborná paměť, cit pro důležitá sociální témata a umělecké smýšlení daly vzniknout sérii děl s valencijskou tematikou.

Děje valencijských románů jsou převážně smyšlené. Ze studia reálnosti vyobrazeného prostředí a historických témat však vyplývá, že romány velice výstižně zachycují dobu a společnost bourbonské restaurační monarchie. Vyobrazené prostředí a geografická jména odpovídají dobové realitě. Historická témata a společenské problémy se zakládají na reálných historických událostech. Soubor valencijských románů Vicenta Blasca Ibáñeze je tak pro nás cenným historickým dokumentem, zachycujícím dobu a společnost bourbonské restaurační monarchie, a slouží jako svědectví dokumentující historickou realitu druhé poloviny XIX. století.

Vicente Blasco Ibáñez ve svých románech, zasazených do valencijského prostředí, zachytil osobitost kraje, přiblížil identitu jeho obyvatel, zobrazil společnost dané doby a vykreslil bohaté kulturní dědictví oblasti. Výstižně Blasco Ibáñez zachycuje zejména vývoj valencijské společnosti. Poukazuje na průmyslovou zaostalost Španělska vůči ostatním západoevropským zemím. Popisuje krach hedvábnického průmyslu ve Valencii, orientaci buržoazie na zemědělství a zrod buržoazie obchodní a finanční. Současně popisuje přetrvávající feudální prvky ve společnosti, například kasikismus v románu *Entre naranjos* či systém vlastnění půdy a placení pronájmu v románu *La barraca*. Poukazuje na smýšlení prostého lidu, neznalého skutečné sociální situace. Zobrazuje způsob života nižších tříd ze zemědělských a rybářských oblastí kraje a jejich kontrast s okázalou buržoazií sídlící ve městě. Tento kontrast Blasco Ibáñez detailně zpracoval a podal v prostředí valencijského tržiště, kde byl nejpatrnější. Ve valencijských románech jsou zmiňovány i problémy společnosti, jako příliv imigrantů do kraje, výtržnictví a násilí, což také poukazuje na autorovu dobrou orientaci ve společenských otázkách.

Autorova znalost prostředí a společnosti se promítá také v detailním zpracování kostumbristických a folklórních prvků Valencie. Zvyky jako konání vodního soudu (*Tribunal de las Aguas de Valencia*) či býčí zápasy a slavnosti svatého Josefa, neboli *Las Fallas*, jsou typickými symboly Valencie, zobrazované i v řadě dalších literárních děl, například v díle *Valencia* autorova současníka Azorína. Vicente Blasco Ibáñez je však vyobrazuje vskutku reálně a originálně. Znamení jsou jeho podrobné realistické popisy, kterými nás dokáže přenést na místo děje. Ať se jedná o přírodní krajinu, či živé prostředí městských slavností.

Řada míst vyobrazovaných ve valencijských románech doznala velkých změn, ale některé čtvrti, oblasti i zvyky si naopak stále zachovávají svůj historický ráz. Stejně tak i v chování obyvatel Valencie můžeme i dnes pozorovat určité charakteristické rysy, o kterých se dočítáme z děl Vincenta Blasca Ibáñeze. Jeho romány tak mohou být pro cizince podkladem pro pochopení nejen valencijské, ale i španělské povahy.

Resumé

Práce *Obraz Valencie* v díle Vincenta Blasca Ibáñeze se zabývá zachycením historického a společenského prostředí španělské Valencie na přelomu XIX. a XX. století. Úvodní část obsahuje stručný přehled dějin zachycující význam Valencie v průběhu dějin. Valencie byla založena Římany, kteří si již tehdy uvědomovali agrárně-ekonomický potenciál této oblasti a započali výstavbu zavlažovacích kanálů. Ty později vylepšili Maurové, kteří oblast obsadili na dlouhých pět století. Za jejich nadvlády se oblast velmi rychle rozvíjela a vzkvétalo především zemědělství. To nadále vzkvétalo i po conquistě oblasti Jaimem I. a vzrůstala také významnost valencijského hedvábnického průmyslu. Po jeho úpadku, v polovině XIX. století, se valencijská buržoazie přeorientovala na zemědělskou výrobu a zejména export citrusových plodů. Období XIX. a počátku XX. století, kdy nejen Valencie, ale i celé Španělsko procházelo intenzivním rozvojem a řadou změn, je v práci věnována větší pozornost. V této době žil a tvořil Vicente Blasco Ibáñez, který zachytil ráz této doby ve valencijském kraji ve svých regionálních románech, zasazených do valencijského prostředí.

Tvorbě a životu Vincenta Blasca Ibáñeze, jednomu z předních představitelů španělského realismu, je věnována jedna kapitola této práce. Ačkoliv je Blasco Ibáñez autorem řady kvalitních uměleckých děl, je spisovatelem často opomíjeným. V jeho tvorbě jsou patrné základní rysy realistické a naturalistické literární tvorby. Rozsah literární činnosti Blasca Ibáñeze byl vskutku obšírný. Mezi jeho díly najdeme novely, romány, povídky, cestopisy, články i divadelní hry. Za nejkvalitnější díla jsou však považovány jeho romány z počátku jeho tvorby.

Těmto románům, sepsaným mezi lety 1894–1902 a zasazeným do valencijského prostředí, věnujeme další část této práce. Jedná se konkrétně o romány *Arroz y Tartana* (Marná chloubka), *Flor de Mayo* (Květ Májový), *La barraca* (Chalupa), *Entre naranjos* (Mezi pomerančovnicí) a *Cañas y barro* (Rákos a bláto). Detailněji se věnujeme každému z těchto románů a specifickému prostředí valencijského kraje, do kterého je zasazen: městskému prostředí Valencie, přímořské rybářské oblasti, úrodné zelinářské oblasti Huertě, oblasti pomerančových sadů v povodí řeky Júcar a specifickému prostředí jezera Albufera.

Během našeho bádání jsme si mohli ověřit, že ačkoliv mají valencijské romány povětšinou smyšlenou dějovou linii, velice výstižně zachycují reálný historický ráz doby a společnosti bourbonské restaurační monarchie. Vicente Blasco Ibáñez nám tak ve svých

valencijských románech popisuje průmyslovou zaostalost Španělska, zaměření valencijské buržoazie na zemědělství, přechod měšťanstva k buržoazii obchodní a finanční, společenskou hierarchii a kontrast mezi životem nižších tříd a městskou buržoazií skvěle zachycený zejména v románu *Flor de Mayo* a *La barraca*, dění na městském tržišti vyobrazené v románu *Arroz y tartana*, ve kterém najdeme také zvyky jako konání vodního soudu (Tribunal de las Aguas de Valencia), býčí zápasy, slavnosti svatého Josefa neboli Fallas a další typické symboly Valencie.

Resumen

El trabajo *Imagen de Valencia* en la obra de Vicente Blasco Ibáñez trata de capturar el ambiente histórico y social de Valencia a la vuelta de los siglos XIX. y XX. La parte introductoria ofrece un breve resumen que muestra la importancia de Valencia a lo largo de la Historia. Valencia fue fundada por los romanos, que ya eran conscientes del potencial agrario-económico de la zona y comenzaron la construcción de los canales de riego

Estos más tarde los mejoraron los musulmanes que ocuparon la zona durante cinco largos siglos. Bajo su gobierno, el área se desarrolló rápidamente y floreció principalmente la agricultura. El crecimiento continuó también después de la conquista por Jaime I. y creció y también la importancia de la industria de la seda de Valencia. Después de su descenso a mediados del siglo XIX., la burguesía valenciana reorientó su interés a la producción agrícola y en particular a la exportación de cítricos. Al período del siglo XIX y comienzo del XX., cuando no solo Valencia, sino también el conjunto de España fue sometido a intenso desarrollo y una serie de cambios que prestaron más atención al trabajo. En esa época vivió y trabajó Vicente Blasco Ibáñez, quien capturó el carácter de este tiempo en la región de Valencia en sus novelas regionales, situado en el entorno de Valencia.

A la creación literaria y la vida de Vicente Blasco Ibáñez, uno de los principales representantes del realismo español, se dedica un capítulo entero de este trabajo. Aunque Blasco Ibáñez es el autor de una serie de obras de alta calidad, es un escritor frecuentemente olvidado. En su obra se pueden ver las características básicas de creación literaria realista y naturalista. El campo de la actividad literaria de Blasco Ibáñez fue muy amplio. Entre sus obras encontramos novelas, cuentos, cuadernos de viaje, artículos y obras de teatro. Como sus mejores trabajos son consideradas las novelas de la época de los principios de su creación. A estas novelas, escritas entre los años 1894-1902 y situadas en un entorno valenciano, dedicamos otra parte de este trabajo. En concreto se trata de las novelas *Arroz y Tartana*, *Flor de Mayo*, *La Barraca*, *Entre Naranjos y Cañas y barro*. Con más detalle nos ocupamos de cada una de estas novelas y el entorno específico del ambiente valenciano en el que se establece: el ambiente urbano de Valencia, las zonas costeras, la Huerta fértil, los huertos de naranjos en la cuenca del río Júcar y el entorno específico del Lago Albufera. A pesar de que la acción de las novelas es en gran parte ficticia, el estudio ilustra la autenticidad del medio ambiente y temas históricos implicados. Las novelas mencionadas capturan muy acertadamente el tiempo y la sociedad de la monarquía de la restauración borbónica.

Así pues, Vicente Blasco Ibáñez en sus novelas valencianas describe el atraso industrial de España, el enfoque de la burguesía valenciana en la agricultura, la transición de la clase media a la burguesía empresarial y financiera, la jerarquía social, y el contraste entre la vida de las clases populares y la burguesía urbana, muy bien capturadas sobre todo en la novela *Flor de Mayo* y *La Barraca*, la vida en el mercado de la ciudad representada en la novela *Arroz y tartana*, en la cual también encontramos costumbres como la reunión del Tribunal de las aguas de Valencia, corridas de toros, fiestas de San José, las llamadas Fallas, y otros símbolos típicos de Valencia.

Seznam použité literatury

Primární literatura:

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Arroz y tartana*. 1. ed., 1. reimpression. Madrid: Alianza Ed, 1998. ISBN 84-206-3350-X.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Cañas y barro*. 1. ed. Esplugas de Llobregat (Barcelona): Plaza & Janes, 1976, 251 p., 1 leaf. ISBN 84-018-0525-2.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Entre naranjos*. Madrid: Cátedra, 1997, 355 p. Edición de José Mas y María Teresa Mateu. ISBN 84-376-1585-2.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Flor de Mayo*. Mexico, D.F.: Editorial Prometeo, 1944. 2. ed.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *La barraca*. 1a. ed. Barcelona: Plaza & Janés, 1991. ISBN 84-014-9803-1.

Sekundární literatura:

AZORÍN (Martínez Ruiz, José). *Buenos Aires*: Losada, 1959. 2^a ed.

BETORET-PARIS, Eduardo. *El costumbrismo regional en la obra de Blasco Ibáñez*. Valencia: Fomento de Cultura, 1958.

BĚLIČ, Oldřich a Vladimír BUBEN. *Vicente Blasco Ibáñez: Jeho názory na společnost a jeho umělecká metoda*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1953, 215 s.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Cuentos Valencianos*. 3.^a ed. México: Espasa-Calpe Argentina, 1953, 147 s. Colección Austral.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Chalupa*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1903.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Marná chloubá*. Přeložil Antonín Pikhart. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1907.

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Květ májový*. Přeložil Karel Štěpánek. Praha: Dělnické knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený), 1927.

CEJADOR Y FRAUCA, Julio. *Historia de la lengua y literatura castellana*. [Nachdr. d. Aug. 1918]. Madrid: Ed. Gredos, 1973. ISBN 84-249-1940-8.

FORBELSKÝ, Josef. *Španělská literatura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1999, 332 s. ISBN 8071848069.

FURIÓ, Antoni, GARCÍA MARSILLA, Juan Vicente, MARTÍ, Javier. *Historia de Valencia*. Valencia : Levante, El Mercantil Valenciano, 1999. 740 s.

HERMOSILLA PLA, Jorge. *La ciudad de Valencia: historia, geografía y arte de la ciudad de Valencia*.(2 Vols.). Universitat de València, Servei de publicacions. 2009. ISBN 978-84-370-7664-5.

CHALUPA, Jiří. *Španělsko*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2005, 217 s. ISBN 80-7277-281-3.

LEÓN ROCA, José Luis. *Blasco Ibáñez y la Valencia de su tiempo*. Valencia: Ayuntamiento de Valencia, 1978. ISBN 84-500-2492-7.

LEÓN ROCA, José Luis. *Vicente Blasco Ibáñez*. Alicante: Ayuntamiento de Valencia, 2002. ISBN 978-848-4840-480.

MILLÁN SÁNCHEZ, Fernadno. *Creación literaria, militancia política y realidad histórica: Vicente Blasco Ibáñez*. Valencia: Graciela editores, 2011, 420 s. ISBN 978-84-15182-009.

MILLÁN SANCHÉZ, Fernando. *Valencia 1868-1936: De la revolución liberal a la revolución republicana*. Valencia: Gráficas Mari Montañana, 2013, 521 s. ISBN 978-84-15102-01-4.

PAREDES ALONSO, Francisco Javier. *La Espana liberal del siglo XIX*. Madrid: Anaya, c1988, 127 s. ISBN 842073134x.

SANCHIS GUARMER, Manuel. *La ciudad de Valencia: Síntesis de Historia y de Geografía urbana*. Trad. en castellano Roc Filella Escolá. Barcelona: Irta, 2007. 2. edición. ISBN 978-84-936141-0-2.

SEBASTIÀ DOMINGO, Enric. *La sociedad valenciana en las novelas de Blasco Ibáñez: proletariado y burguesía*. Alcira, Spain: Fundación Instituto Historia Social, 2000, 172 p. ISBN 84-930-3407-X.

SMITH, Paul. *Caerse del cielo, novela (1889) y los escritos juveniles de Vicente Blasco Ibáñez*. *Revista de Studios sobre Blasco Ibáñez /Journal od Blasco Ibáñez Studies* , núm 1.

SMITH, Paul. *Vicente Blasco Ibáñez: una nueva introducción a su vida y obra*. Valdivia: Universidad Austral de Chile, 1972, 45 s.

SORRIBES, Josep. *Valencia, 1957-2007: de la riada a la Copa del América*. Valencia: Universidad de Valencia, 2010. ISBN 978-843-7077-321.

UBIETO ARTETA, Antonio. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 1995, 911 s. ISBN 8071061174.

Blasco Ibáñez, viajero: [exposició], Centre Cultural La Beneficència, Diputació de València, del 17 de julio de 1998 al 31 de agosto de 1998. València : Centre Cultural La Beneficència [etc.], 1998. ISBN 8477951624.

La Valencia de Vicente Blasco Ibañez: Centre Cultural La Beneficencia, Diputació de València, del 26 de enero de 1998 al 1 de marzo de 1998. València : Centre Cultural La Beneficència [etc.], 1998. ISBN 8477951349

Elektronické zdroje:

BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *Flor de mayo*. Alicante: Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2009. Edición digital a partir de la edición de Valencia: Prometeo, [entre 1919 y 1934] (Obras completas de Vicente Blasco Ibáñez). [online]. S. 8-9. Dostupné z: <<http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/flor-de-mayo-novela--0/html/>>

Databáze španělského statistického úřadu: Censos de Población y Viviendas 2011: Resultados Nacionales, por Comunidades Autónomas y Provincias. [online]. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <<http://www.ine.es/jaxi/tabla.do>>

CIFRE, Roberto. *Caerse del cielo: Una historia valenciana olvidada*. Arte y Libertad, 2004, núm. 26. [online]. [cit. 2004-09-29]. Dostupné z: <<http://http://www.arteylibertad.org/articulo-86/caerse-del-cielo>>.

Přilohy

1. Seznam děl Vicenta Blasca Ibáñeze

1.1 Celkový seznam děl Vicenta Blasca Ibáñeze

Díla jsou řazena chronologicky dle data prvního vydání.

¡Por la patria! Romeu el Guerrillero. Imprenta el Correo de Valencia (1888).

Histora de la Revolución Española: Desde la Guerra de la Independencia a la Restauración de Sagunto. 1804-1874. La Enciclopedia Democrática, Barcelona, 3 vols (1890-1892).

La araña negra. Editorial Seix, Barcelona, 2 vols. (1892)

El catecismo del buen republicano federal. Imprenta Ripollés, Valencia, 2 vols (1892).

¡Viva la República! Novela histórica. M. Senent, Valencia (1893)

París, impresiones de un emigrado. M. Senent, Valencia (1893)

Arroz y tartana. Biblioteca de El Pueblo, Valencia (1894)

Flor de mayo. Biblioteca de El Pueblo, Valencia (1895)

En el país del arte (Tres meses en Italia). Folletín en *El Pueblo*, Valencia (1896)

Cuentos valencianos. Imprenta Alufre, Valencia (1896).

La Barraca. Folletín en *El Pueblo* (1898).

Entre naranjos. Sempere, Valencia (1900)

La condenada (narraciones breves). Sempere, Valencia (1900)

Sónnica la cortesana. Sempere, Valencia (1901).

Cañas y barro. Sempere, Valencia (1902).

La catedral. Sempere, Valencia (1903)

El intruso. Sempere (1904)

La bodega. Sempere (1905)

La horda. Sempere (1905)

La maja desnuda. Sempere (1906)

Oriente. Sempere (1907)

La voluntad de vivir. Sempere (1907, publicada en 1953)

Sangre y arena. Sempere (1908)

Los muertos mandan. Sempere (1909)

Luna Benamor (narraciones breves). Sempere, (1909)

Argentina y sus grandezas. Hispano-Americana, Madrid (1910)

Los argonautas. Prometeo, Valencia (1914)

Historia de la guerra europea. Prometeo, Valencia (1914-1921). 9 vols.

Los cuatro jinetes del Apocalipsis. Prometeo (1916)

Mare Nostrum. Prometeo (1918)

Los enemigos de la mujer. Prometeo (1919)

El militarismo mejicano. Prometeo (1920)

El préstamo de la difunta (narraciones breves). Prometeo (1921)

El paraíso de las mujeres. Prometeo (1922)

La Tierra de Todos. Prometeo (1922)

La Reina Calafia. Prometeo (1923)

Novelas de la Costa Azul (narraciones breves). Prometeo (1924).

La vuelta al mundo de un novelista. Prometeo (1924-1925). 3 vols.

Una nación secuestrada (El terror militarista en España). París, 1924.

Lo que será la República española (Al país y al ejército). París, 1925.

Por España y contra el rey (Alfonso XIII desenmascarado). París, 1925.

El papa del mar. Prometeo (1925)

A los pies de Venus: los Borgia. Prometeo (1926)

Novelas de amor y de muerte (narraciones breves). Prometeo (1927)

El caballero de la Virgen (Alonson de Ojeda). Prometeo (1929). Edición póstuma

En busca del Gran Khan (Cristóbal Colón) (1929, publicada póstumamente)

El fantasma de las alas de oro (1930, publicada póstumamente)

La condenada y otros cuentos (1979) (editada por sus herederos)

1.2 Česká vydání děl Vicenta Blasca Ibáñeze

Díla jsou řazena chronologicky dle data vydání.

Chalupa, Nakladatelské družstvo Máje, Praha 1903, přeložil A. Pikhart.

Marná chloubá, Nakladatelské družstvo Máje, Praha 1907, přeložil A. Pikhart.

Nahota, Nakladatelské družstvo Máje, Praha 1910, přeložil A. Pikhart.

Krev a písek, Karel Beníško, Plzeň 1920, přeložila Marie Votrubová-Haunerová.

Mare Nostrum, Miloslav Nebeský, Praha 1923, přeložil Karel Vít-Veith, znovu 1925 a 1928.

Kathedrála, Melantrich, Praha 1923, přeložil Karel Vít-Veith.

Květ černé řeky, Miloslav Nebeský, Praha 1924, přeložil Karel Vít-Veith.

Čtyři příšerní jezdci z Apokalypsy, Miloslav Nebeský, Praha 1924, přeložil Karel Vít-Veith, znovu 1927 a 1932.

Kurtisána Sonnica, Miloslav Nebeský, Praha 1925, přeložil Karel Vít-Veith.

Král Alfons XIII demaskován, Miloslav Nebeský, Praha 1925, přeložil Karel Vít-Veith.

Nepřátelé žen, Miloslav Nebeský, Praha 1926, přeložil Karel Vít-Veith, znovu 1928.

Královna Calafia, Miloslav Nebeský, Praha 1926, přeložil Karel Vít-Veith.

Vinné sklepy, Miloslav Nebeský, Praha 1927, přeložil Karel Vít-Veith.

Ráj žen, Miloslav Nebeský, Praha 1927, přeložil Karel Vít-Veith.

Námořský papež, Josef Richard Vilímek, Praha 1927, přeložil Karel Vít-Veith.

Mrtvý poroučeji, A. Svěcný, Praha 1927, přeložil Karel Štěpánek.

Květ májový, A. Svěcný, Praha 1927, přeložil Karel Štěpánek.

V zemi umění - tři měsíce v Itálii, Šolc a Šimáček, Praha 1928, přeložil Karel Vít-Veith.

U nohou Venušinyých, Josef Richard Vilímek, Praha 1928.

Romanopiscova cesta kolem světa, Šolc a Šimáček, Praha 1928, přeložil Karel Vít-Veith, tři díly:

I. - Spojené státy severoamerické, Kuba, Panama, Havaj, Japonsko, Korea, Mandžusko,

II. - Čína, Makao, Hongkong, Filipiny, Java, Singapur, Birma, Kalkuta

III. - Indie, Ceylon, Sudan, Nubie, Egypt.

Argonauti, Miloslav Nebeský, Praha 1928, přeložil Karel Štěpánek.

Krev a písek, Šolc a Šimáček, Praha 1931, přeložil Karel Vít-Veith.

Vinné sklepy, SNKLHU, Praha 1956, přeložil Václav Cibula.

Krev a písek, Odeon, Praha 1969, přeložil Vladimír Králíček.

2. Obrazová příloha

Pohled na Valencii druhé poloviny XIX. století. Na levé straně můžeme vidět promenádu Alameda. V pozadí v levo vesnici Cabañal a přístav, v pravo jezero Albufera. Mezi jezerem a rozrůstajícím se městem zelený kraj Huerta. Malba Alfreda Guedstona vyhotovená na základě fotografie pořízené z horkovzdušného balónu. (K dispozici na <http://www.jdiezarnal.com/valenciaantiguavalencia185801.jpg>)

Plaza del mercado na přelomu XIX. a XX. stol. V pozadí kostel Los Santos Juanes a v pravo budova La Lonja de la Sedade Valencia. Dobová fotografie (k dispozici na <http://www.jdiezarnal.com/valenciaantiguamercado01.jpg>)

Rodný dům Vincenta Blasca Ibáñeze v dnes již neexistující ulici Nueva Jabonería. Dobová fotografie. (K dispozici na http://www.blascoibanez.es/imagenes/todas/pages/1005_jpg.htm)

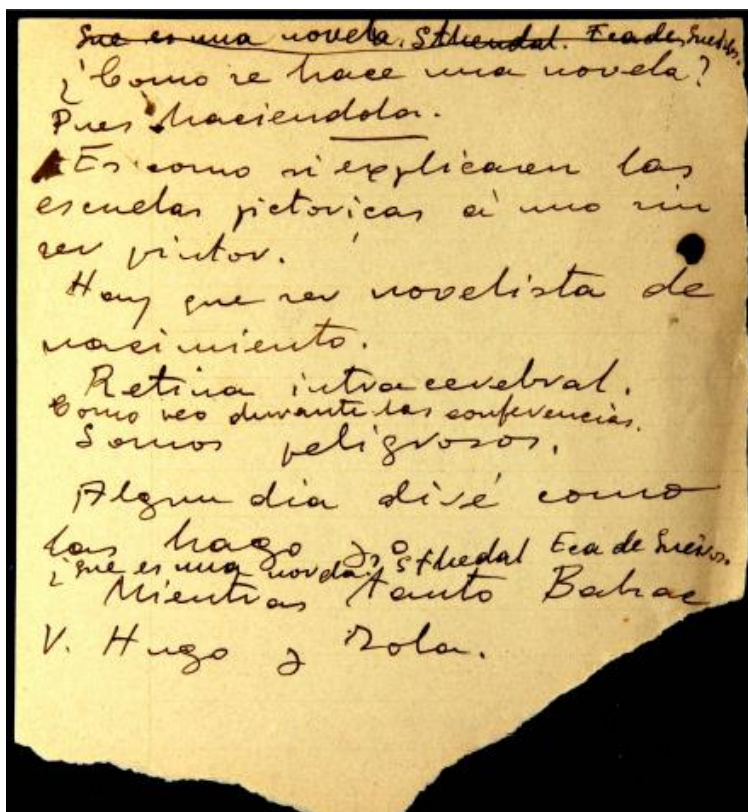
Blasco Ibáñez spolu s ostatními členy redakce deníku *El Pueblo*. Dobová fotografie. (K dispozici na http://www.blascoibanez.es/imagenes/todas/pages/1112_jpg.htm)

Oslavy na počest Vincenta Blasca Ibáñeze konané ve Valencii v únoru 1900.

Dobová fotografie (dostupné na

http://www.cervantesvirtual.com/bib/bib_autor/blascoibanez/pcuartonivel186c.html?conten=imagenes&pagina=imagenes4B.jsp&fqstr=1&qPagina=0&qImagen=2)

Poznámky Blasca Ibáñeze. Archiv centra Casa-Museo Blasco Ibáñeze.

Tribunal de las Aguas de Valencia na počátku XX. století.
Dobová fotografie
(k dispozici na <http://www.tribunaldelasaguas.com/el%20tribunal2.html>)

Tribunal de las Aguas de Valencia konaný v březnu 2013 před valencijskou katedrálou.
Soudci společně s hlavními představiteli oslav Las Fallas v tradičních krojích.
Foto Barbara Buchtová

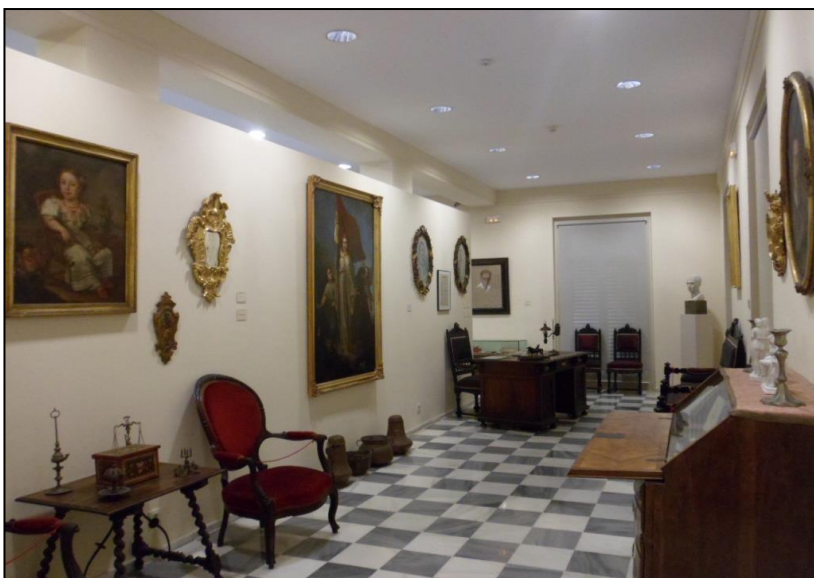
Jezero Albufera v okolí městečka El Palmar, které si dodnes snaží zachovat podobu XIX. století. V pozadí typické obydlí *barracas*. Foto Barbara Buchtová

Vincente Blasco Ibáñez na terase své vily na valencijské pláži Malvarrosa. 1902. Dobová fotografie. (K dispozici na <http://www.blascoibanez.es/images/todas/pages/1156.jpg.htm>)

Vila Blasca Ibáñeze dnes. Sídlo Casa-Museo Blasco Ibáñez, fungující pod záštitou valencijské radnice. Foto Barbara Buchtová.

Interiér Casa-Museo Blasco Ibáñez s psacím stolem spisovatele. Foto Barbra Buchtová

Fernando Millán Sánchez přednáší v rámci kurzu „La obra literaria de Blasco Ibáñez“ v interiéru Casa-Museo Blasco Ibáñez.
Foto Barbara Buchtová

Diplom získaný za účasť na kurzu „La obra literaria de Blasco Ibáñez“ pořádaný v Casa-Museo Blasco Ibáñez pod záštitou valencijské radnice a ve spolupráci s asociací Asociación Vicente Blasco Ibáñez.